POUTNÍK

ZPRAVODAJ KLUBU JULESE VERNEA · PRAHA

P O U T N Í K

ZPRAVODAJ KLUBU JULESE VERNEA PRAHA

č. 11

O B S A H

Výroční zpráva klubu Julese Vernea	str.	2
Přehled činnosti klubu Julese Vernea za únor 1986 - leden 1987	str.	2
Neznámé knihy české science-fiction - Host - Joe Bernardský: Svět proti světu	str.	6
O nepřeložitelnosti názvu "Blade Runner"	str.	9
Host - Autor zapomenutý kontinentem	str.	11
Host - Film: Krull	str.	25
Joe Haldeman: Konec dějství	str.	36

Zpravodaj Poutník vydává klub Julese Vernea ve spolupráci se sfk Time Machine při KK ČSV SSM VŠCHT Praha.
Vychází jako neperiodický účelový informační materiál.
Příspěvky nečlenů KJV jsou uváděny titulkem Host.
Adresa klubu: Miroslav Martan, Počátecká 12, 140 00 Praha 4
Uzávěrka: 4.2.1987
Neprodejné. Určeno pro vnitřní potřebu.

Výroční zpráva klubu Julese Vernea

Ve svém druhém klubovém roku (únor 1986 - leden 1987) uskutečnil náš klub 20 schůzek, které kromě našich členů navštěvují již pravidelně i členové jiných klubů. Na programu schůzek byla četba přeložených povídek a novel, prací napsaných členy klubu o teoretické stránce sci-fi a vlastní povídková tvorba. Kromě toho jsme měli jednu videoprojekci pro děti členů klubu a jedno vánoční posezení našich členů a jejich manželek.

Pro širší scifistickou veřejnost jsme uspořádali ve spolupráci se sfk TM Návštěvní den našeho klubu, kde jsme předvedli výsledky své práce. Měli jsme také vlastní program na Parconu 86 a na obou dnech Miniconu 86.

Úzce spolupracujeme s pražskými sfk sdruženými v "Ostatních klubech - OK". Ve spolupráci s jedním z nich, Time Machine, vydáváme zpravodaj našeho klubu Poutník. Příspěvky našich členů se objevily nebo objeví i na stránkách jiných fanzinů, např. Argus, Ikarie, Laser, VF, Bonsai, Centrum.

Různými formami spolupracujeme také s jinými sfk po celé republice a poskytujeme jim materiály na pomoc při jejich klubové činnosti.

4.2.1987 - eč -

PŘEHLED ČINNOSTI KLUBU JULESE VERNEA ZA ÚNOR 1986 - LEDEN 1987

19.2.1986 Informace: Programy pražských sfk, Polcon, Eurocon
Překlad - Ray Bradbury: Nultá hodina
Překlad - W. M. Miller jun.: Měsíc není pro mne
Vlastní tvorba - povídka: Jistě, pane docente ...
Diskuse: Otázky zpravodaje Poutník

5.3.1986 Informace: Pražské sfk
Pořad Conan V - překlad Robert E. Howard: Za Černou řekou

19.3.1986 Informace: Organizační záležitosti KJV
Host - Robert Silverberg: Když nás mýty opouštěly
Host - přednáška: Fantasy
Diskuse: Otázky fantasy, definice, rozdělení

2.4.1986 Informace: Teplicení v Praze 86, schůze "Ostatních klubů - OK" 26.3.1986
Překlad - A. C. Edmondson: Vše, co se třpytí
Překlad - A. C. Clarke:Spousta času
Diskuse: Otázky členství v klubu JV

16.4.1986 Kompletování zpravodaje Poutník č. 1 a č. 2
Videoprojekce pro členy klubu - Duna

19.4.1986 Program pro účastníky Parconu 86 Pardubice - Bitva, kterou máme rádi (podle románu J. Vernea Tajuplný ostrov)

7.5.1986 Informace: Parcon 86, Kounov, Tatracon 86, Chronocon, schůze OK 23.4.86
Pořad Conan VI - překlad - R. E. Howard: Bůh v míse
překlad - Lin Cartier-L. de Camp: Kletba monolitu
Diskuse: Hodnocení zpravodaje Poutník a jiných fanzinů

21.5.1986 Informace: Vzpomínání na L. Součka (planetárium 16.5.86) došlé dopisy
Překlad - M. Leinster: Demonstrátor čtvrté dimenze
Vlastní tvorba - Pohled na vývoj a stav francouzské sci-fi
Vlastní tvorba - povídka: Pro začátek pár kopanců a facek (Trenka)
Diskuse: Příprava zpravodaje Poutník č. 5 a č. 6

4.6.1986 Informace: Polcon 86, schůze OK 28.5.1986
Překlad - C. M. Kornbluth: Kráčející tupci
Pořad Conan VII - L. Sprague de Camp: V doupěti ledového červa
Host - povídka: Sídlo bohů
Diskuse: Hodnocení povídek z Parconu 86

18.6.1986 Informace: Příprava dalších programů klubu JV
Vlastní tvorba - teorie: Sci-fi nebo fantasy?
Videoprojekce pro členy klubu: Útěk z New Yorku
Diskuse: Příprava zpravodaje Poutník č. 7 a č. 8

3.9.1986 Informace: Eurocon, Tatracon, seminář o fanzinech, Šumperk 86, Březovský kachlík, zahraniční kluby, schůze OK 25.6.1986
Překlad - Joe Haldeman: Konec dějství
Diskuse: Plány další činnosti

17.9.1986 Informace: SF knihy na Slovensku, spolupráce s jinými sfk, porada klubů - Březová n. S.
Vlastní tvorba - esej: Co to je fantasy
Vlastní tvorba - povídky: Kolotoč, Věrný sluha, Má peprnou chuť, Míček, Na hradě Piklštejně
Host - povídka: Poslední Cimmeřan
Diskuse: Příprava návštěvního dne KJV

1.10.1986 Informace: Seminář o fanzinech - Vrbičany, poskytování překladů do jiných fanzinů (Ikarie, Laser, Argus), schůze OK 24.9.1986
Host - Tolkien: Silmarillion (recenze)
Host - teorie: Science Fantasy
Vlastní tvorba - povídka: Prolézačka
Překlad - I. Asimov: Nadace - 1. část
Diskuse: Otázky fantasy a příprava návštěvního dne KJV

11.10.1986 Návštěvní den klubu Julese Vernea
Program: Představování členů klubu
Vědecká výprava za malými zelenými mužíky
Ilustrátor SF Frank Frazetta
R. E. Howard a jeho hrdina Conan
Sex ve sci-fi

12.10.1986 Videoprojekce pro děti členů klubu: Pán prstenu
Videoprojekce pro členy klubu: Superman

15.10.1986 Informace: Sci-fi ples v Olomouci, Minicon 86
Host - Niven: Prstencový svět (recenze)
Videoprojekce: Návštěvní den KJV
Diskuse: Hodnocení návštěvního dne KJV a příprava zpravodaje Poutník č. 9 a č. 10

29.10.1986 Informace: Minicon 86, schůze OK 22.10.1986
Překlad - I. Asimov: Nadace - 2. část
Diskuse: I. Asimov a jeho tvorba

12.11.1986 Informace: Výsledky porady v Březové n. Sv., Dracon 86, Eurocon 87, literární soutěže
Vlastní tvorba - teorie: Termín fantasy v češtině
Překlad - I. Asimov: Nadace - 3. část
Diskuse: Otázky fantasy jako literárního termínu

15.11.1986 Vystoupení pro účastníky Miniconu 86 Praha
- Václav Vlk: Povídky

16.11.1986 Vystoupení pro účastníky Miniconu 86 Praha
- E. Howard a jeho hrdina Conan

26.11.1986 Informace: Spolupráce s jinými sfk
Překlad - I. Asimov: Nadace - 4. část

10.12.1986 Informace: Schůze OK 27.11.1986, vyhlášení soutěže Fantasy
Překlad - I. Asimov: Nadace - 5. část
Vlastní tvorba - povídka: Výlet na neděli
Diskuse: Plány na rok 1987

12.12.1986 Vánoční posezení členů klubu

18.12.1986 Kompletování zpravodaje Poutník č. 5 a č. 6

7.1.1987 Informace: Novoroční pozdravy od sfk a nové fanziny
Diskuse: Příprava zpravodaje Poutník č. 11 a č. 12
Videoprojekce pro členy klubu: Spacehunter

21.1.1987 Informace: Nový sfk při ÚKDŽ, nové knihy sf
Host - povídka: Ten čas se už nevrátí
Pořad Conan VIII - překlad: R. E. Howard - L. de Camp:
Krví zbrocený bůh

Neznámé knihy české science-fiction

HOST

Joe Bernardský: SVĚT PROTI SVĚTU

(Dobrodružný román)

B. Kočí, Praha - 1929

Píše se rok 3 190. Po období zmatků a hrůz 20. století byl svět rozdělen na osm oblastí. V každé vládne absolutistický diktátor, který je odpovědný pouze světovému direktoriu - schůzi všech diktátorů. Pod diktátorem byli jeho tajemníci, pak úředníci a úplně nejnižší sociální vrstvou byli tzv. roboti - bezejmenní dělníci bez jakýchkoliv práv, odsouzení k doživotní úmorné práci.

Diktátor západní Evropy Smath plánuje sňatek svého syna s krásnou Violou, sestrou tajemníka Sindlera. Viola je však již zasnoubena za vysokého úředníka Harta. Proto vyvolá bídák Smath tajně vzpouru v jedné továrně a po jejím potlačení obviní Harta z neschopnosti a odsoudí ho k smrti. Hart a Sindler však odhalí, že vzpouru úmyslně vyvolal. Důkaz k tomu jim poskytne robot Tom, který jediný vzpouru přežil a teď pátrá po své milence Mob, kterou Smath věznì.

Sindler se tedy spojí s Hartem, Tomem a dalším robotem Ivem proti Smathovi. Pomáhají jim k tomu Ivovy vynálezy (Ivo byl pro svou inteligenci povýšen z robota na svobodného občana): vysoce výbušná látka a hyperpotencionální paprsky ničivé síly. Ivo zároveň

přesvědčí Sindlera, že je třeba provést revoluci a osvobodit nebohé roboty. Zcela v souladu s teorií socialistické revoluce argumentuje:

"Převrat, jenž má zasáhnouti základy, nepřichází pomalu, ten se přižene jako orkán, smete rázem vše a nutí k novému vybudování, ne pouze k nedostatečným opravám, jež jsou pouze slátaninou starého s novým a kde vše nové pouze živoří, jsouc neustále vázáno na starý zlořád."

Ivo navrhuje vytvořit nový svět na agrárním základu. Sindlerovi se opravdu podaří Smatha svrhnout, ale když vystoupí veřejně se svým a Ivovým programem, je zavřen do blázince a Smath se znovu ujímá moci.

Děj již beztak složitý se dál zaplétá. Na scénu přichází tajemný Chan Lu, vyslanec kmene Hum v poušti Gobi. Usiluje získat sošku bohyně kmene, kterou Sindlerův a Violin otec jeho kmeni kdysi ukradl. Soška je ostatně také důvodem zájmu Smatha o sňatek Violy a jeho syna.

Zatímco Tom s Ivem osvobozují Sindlera z blázince, Viola je i se soškou unesena Chan Luem, který si vypomáhá hypnotickými schopnostmi. Stíhání Chan Lua zabírá dobrou polovinu knihy, protože Lu je učiněný nezmar. Violu zhypnotizuje a udělá z ní kněžku bohyně kmene. Sindler, Tom, Ivo a Mob (která se osvobodila ze Smathova zajetí) konečně najdou v Gobi kmen Hum a cestou navíc sestřelí Smathovo letadlo, které je pronásleduje.

Chan Lu se ale ukáže jako nepřítel ještě nebezpečnější než Smath a všechny předhodí jako pochoutku rodince ještěrů, která žije v nedaleké skalní sluji. Z této ošemetné situace je zachrání Mob, která zůstala na stráži u letadel (tuto scénu ilustruje obálka, přetištěná v "Něco je jinak"). Chan Lu na své nečisté úmysly doplatí, nejdříve pouze ostříhanými vousy a posléze i životem, když je stíhá za pomstou až do Evropy.

Přátelé se vrátí do Evropy, aby dokončili své plány. Ivovými paprsky zničí všechny elektrárny světa a sami začnou dodávat pro celý svět elektřinu (!). Lidstvo je odkázáno na energetické zdroje Sindlera. Vypukl hrozný zmatek, roboti přestali pracovat ...

"A v této bídě, v tomto hladu, jenž nešetřil nikoho, přišlo lidstvo konečně k poznání, že všichni jsou si rovni, že všichni

jsou bratři. Kdysi privilegovaní poznali, že roboti nejsou nic méně než lidé stejného ústrojí a stejných potřeb jako oni a roboti poznávali, že jejich někdejší utlačovatelé jsou vlastně stejně ubozí a hladoví jako oni.

A mezi oběma světy, které stály kdysi proti sobě v tak pronikavém protikladu, neprohlubovala se nenávist, nýbrž rostlo pochopení a veliké smíření."

Sindler pak vyhlásil program nového spravedlivého uspořádání světa a "lidstvo jako jeden celek slíbilo poslušnost."

Román končí jako většina příběhů té doby - všichni se navzájem vezmou, happy end na třetí. .

Svět proti světu je zajímavý svou sociální tématikou, tedy jevem, který se v české fantastice 20. let objevoval velmi zřídka.

Bernardský se, podobně jako třeba Wells, hrozí vývoje třídní společnosti, varuje před možným nastolením dystopie a zároveň podává recept na utopickou společnost. Na spisovatele Bernardského typu jsou to pozoruhodné myšlenky nutící k otázce, má-li být považován za spisovatele až n-té garnitury, jakým se zdánlivě jeví.

Po přečtení tohoto románu se můžeme zamyslet ještě nad dadnou otázkou. V době napsání Světa proti světu vznikaly ve Spojených státech přesně stejné SF romány - jen ve větší míře a s menším myšlenkovým aparátem. Zatímco americká SF se však nadále vyvíjela z tohoto typu literatury, česká SF se od něj odklonila směrem k hlavnímu proudu a Karlu Čapkovi. Při srovnání současné české a americké SF si při vší úctě k našim literárním tradicím nelze nepoložit otázku, která z těchto cest přinesla lepší úrodu.

Svět proti světu se přes své četné zápletky a honičky (nebo možná kvůli nim) i dnes výborně čte a bez váhání bych ho zařadil mezi nejlepší české předválečné SF.

Ivan Adamovič

O NEPŘELOŽITELNOSTI NÁZVU "BLADE RUNNER"

V klubovém časopise LASER (ročník 1986, číslo 1, str. 6) přečetl jsem si recenzi amerického filmu Blade Runner, uvedenou těmito slovy: "Scottova fikce s nepřeložitelným titulem ...". Tato formulace mne udeřila do očí, jednak samozřejmě proto, že jsem Scottův film dvakrát s potěšením viděl, zadruhé pro svou skepsi stran přeložitelnosti názvu. Dosti podobný postoj zaujal lektor, který film uváděl, když jsem dílo viděl poprvé. Lektor ovšem nerezignoval hned, ale statečně s názvem zápasil. Nakonec mu to nebylo mnoho platné, neboť po krkolomných lingvistických prostných došel k závěru, že název znamená osobu, která se pohybuje v situacích "na ostří nože". Stejně nadepsal svoji recenzi ve Světové literatuře (1984, č. 5) i takový zkušený matador časopiseckých filmových recenzí a překladatelský borec na titulky, jakým je PhDr. Jirka Cieslar (Běžec na ostří nože).

Philip K. Dick, autor předlohy filmu, by byl jistě pyšný, jak zapeklitý název se mu podařilo vymyslet. V anglosaském světě je otázka titulku velmi důležitá, neboť titulek prodává. Angličtina, jejíž slova mají mnoho významů, poskytuje k tomu široké pole působnosti. Ze stručného titulku není právě pro onu mnohoznačnost zřejmé, o co se jedná. Zákazník tudíž musí jít dále -- buďto si koupit noviny, anebo zajít do kina. Samozřejmě, pokud ho název vůbec zaujme.

Nesouhlasím však s tím, že by se zrovna diskutovaný název nedal přeložit. Jsou samozřejmě díla, u nichž by doslovný překlad titulku čtenáři v jiné kulturní oblasti nic neřekl -- typickým příkladem je kniha S větrem odváto. Že nevíte, co to je? Ale přece Jih proti severu! Anglický titul Gone With the Wind překladatel šťastně zaměnil. Takových příkladů by se dalo najít daleko více. Ridley Scott je autorem jiného filmu s těžko přeložitelným názvem, Alien. Překlad Vetřelec jistě není šťastný, ale je pořád lepší, než kdyby film běžel pod původním názvem. Nejlepší překlad by podle mého názoru byl Cizinec z vesmíru (či Vesmířan?); Vetřelec je poněkud matoucí. Slovo Alien má totiž v americké angličtině dnes kupodivu jednoznačný význam -- (nepřátelský) cizinec (vetřelec) z

vesmíru. V té souvislosti mě napadají další dva filmy, u kterých došlo k polemice, týkající se jejich názvů. V případě americké komedie Někdo to rád horké tvrdili "znalci", že správně mělo být Někdo má rád "hot". Ve filmu se totiž hraje hot-jazz, a název se k tomuto faktu vztahuje. To by však originální titul musel znít Someone likes Hot; původní název však byl Someone Likes It Hot. Překlad do češtiny byl tedy správný, ačkoliv druhý význam (hot-jazz) se z něj vytratil. Hůře dopadl anglický film (podle stejnojmenného románu nositele Nobelovy ceny Goldinga)(Lord of the Flies. Doslovný překlad Pán much patrně nic neříkal ani samotnému překladateli. Není divu. Dokonce i málokterý z obyvatelů ostrovní říše ví, že Lord of the Flies znamená Belzebúb.

Všeobecnými úvahami o překladatelství se sice dostáváme poněkud mimo vlastní předmět, ale tahle oklika nám alespoň poněkud objasní všeobecný přístup k podobným oříškům. Mnohdy jsme totiž odkázáni na větší či menší erudovanost překladatelů, pro něž označení "diletant" je až příliš lichotivé. Obtížnější názvy často ani nepřekládají. Souhlasím, že je zbytečné překládat například My Fair Lady, i když nepochybuji o tom, že existuje spousta milovníků muzikálů, kteří vůbec netuší, co to "fair" znamená (moje férová ženská? -- to asi ne). Dílo se prostě pod tímto názvem vžilo a basta. Kdo by se chtěl pokusit o novátorskou změnu, narazí na kulturní povědomí a sociální konvenci a ztroskotá. Příklad za všechny: titul Hugova románu Les Misérables se tradičně překládá Bídníci. Daleko přesnější překlad v tomto případě je Ubožáci, ale když byl nedávno učiněn pokus vydat román pod novým názvem, čtenáři opravu nepřijali.

Opakuji tedy, že souhlasím, aby se díla jako např. West Side Story objevovala s původními názvy, přestože jsem jazykový purista velmi konzervativní. Kde to ale jde, rozhodně překládat -- a překládat do češtiny. Je to těžké, samozřejmě, ale co není, když se to dělá pořádně?

Abych se však konečně prokousal k samotnému názvu Blade Runner. Slovo blade sice znamená čepel, ale překládat blade jako nůž je příliš volná interpretace. Důležitější je slovo runner. V novém Heisově třídílném Anglicko-českém slovníku má sloveso run plných šest stránek; podst. jm. runner, potom téměř jeden sloupec významů

(přesně 41 řádek). Prvním z třiceti uvedených významů je samozřejmě běžec, ale hodily by se v této souvislosti i významy jako obchodní cestující, podloudník, pašerák, policista, strážník. Již nahlédnutím do slovníku bychom se tedy dopracovali k lepšímu pochopení "nepřeložitelného názvu". V případě nejistoty je nejlepší konzultovat význam názvu s nějakým domorodcem, tedy s někým, kdo žije v příslušné jazykové oblasti. To samozřejmě nebývá vždy možné, ale v tomto případě byl autor ujištěn rodilým Američanem, že je správná interpretace názvu Blade Runner jako "ten, kdo zachází s čepelí". V dnešní americké angličtině je dosti běžné spojení gun-running operation -- znamená většinou (ilegální) činnost spojenou s pašováním zbraní. Analogicky lze tedy odvodit, že blade-running je činnost spojená s podloudným poskytováním "čepele" -- výraz tedy může označovat najatého vraha. Jedině tak lze název Blade Runner interpretovat. Doslovný překlad by tedy asi zněl Mistr nože, přeneseně třeba Najatý vrah; volnější překlad by měl vycházet z tohoto základního významu. Rozhodně se však nedá mluvit v případě názvu Blade Runner o tom, že je to název nepřeložitelný. Chce to, když nic jiného, alespoň nahlédnout do slovníku.

- lk -

HOST

AUTOR ZAPOMENUTÝ KONTINENTEM

22. června 1986 uplynulo právě 130 let ode dne, kdy se v Bradenham Hallu v hrabství Norfolk narodil Henry Rider Haggard, autor, jehož jméno již dnešní mladé generaci neříká vůbec nic nebo jen velmi málo. Je to ke škodě věci, protože tento muž zaujímá důležité

místo ve vývoji dobrodružného a fantazijního žánru, i když v kontinentální Evropě jeho vliv zcela překryli autoři jako Verne, May či rovnou Wells, abych vyjmenoval alespoň část jeho vrstevníků. Haggarda znali spíše naši dědečkové a otcové, méně již moje střední generace. Smyslem tohoto článku je především snaha připomenout dílo tohoto muže a také vzdát poctu člověku, jehož knihy mi v mládí připravily mnoho rádosti a popravdě řečeno, připravují mi ji i dnes.

Jen u málokterého spisovatele můžeme tak přesně určit období, které nejvýrazněji poznamenalo jeho životní dráhu a které zformovalo jeho autorskou osobnost. U Haggarda tomu tak je. Touto etapou jeho života, etapou určující a dominantní, je nepochybně jeho pobyt v jižní Africe, kam přišel v jednadvaceti letech jako člen doprovodu zvláštního britského komisaře do tehdy anektovaného Transvalu. Haggard zde strávil ještě šest let, dílem jako koloniální úředník, dílem jako voják. Po přechodném vrácení Transvalu Burům se vrátil do Anglie. Podílel se sice ještě na práci britského ministerstva kolonií, ale žil především na venkově, na rodinném statku, kde se vedle literatury věnoval velmi intenzivně zemědělství. A tam také začal psát své romány, povídky a studie.

Jeho první kniha nese název Ketčwajo a jeho bílí sousedé a vyšla roku 1882. Jde o politický spisek, ve kterém se Haggard pokusil seznámit britskou veřejnost s poměry ve státě Zuluů, s jeho královskou dynastií a se všeobecnou politickou situací v jižní Africe. Tehdy to bylo velmi aktuální, krátce předtím došlo k britsko-zulské válce, v níž samolibí britští generálové dostali v lednu 1879 naprásknáno ve slavné bitvě u Insadhlwany. Tenkrát se zulská armáda - impí - bez zaváhání vrhla s kopími na britské vojáky, ozbrojené puškami a děly a porazila je na hlavu. Český čtenář se ostatně s touto bitvou může seznámit i jinak, stačí shlédnout film Svítání Zuluů.

Nejspíše právě při práci na této své první knize našel Haggard sám sebe, svoji cestu. Čerstvě vyvolané vzpomínky na zřejmě nejrušnější období jeho života již nešlo zapudit a spolu s poznáním, že disponuje jistou stylistickou obratností, že jak se říká vládne lehkým perem, způsobily, že Haggard neodvolatelně propadl neřesti spisovatelství; pro příště se stává hlavním polem jeho působnosti literatura. Ostatně měl to v rodině - jeho starší bratr Andrew Charles také napsal několik románů a sbírek básní.

O tři roky později vyšla Hlava čarodějky, za další rok jestliže ne nejlepší, tedy rozhodně dnes nejčtivější Doly krále Šalamouna a pak již rychle za sebou - i s pouhým ročním odstupem - další a další romány, z nichž uvádím nejdůležitější nebo alespoň nejznámější: Ona v roce 1887, Allan Quatermain téhož roku, Dcera Montezumova 1984 atd. atd. A psát vydržel Haggard dlouho, přes čtyřicet let. Takové Dítě ze slonoviny vyšlo např. v r. 1916, Heu heu příšera 1924 a Královna otroků dokonce v roce jeho smrti (zemřel 14. května 1925 v Londýně). Autoritativní The Cambridge Bibliography of English Literature vypočítává ve III. díle na str. 157 bezmála 60 románů a sbírek povídek, z nichž bylo asi 40 přeloženo do češtiny. A jako by toho bylo málo, své vydavatele zaměstnal i po své smrti. Tak vyšla jeho autobiografie a také dalších pět románů (u nás vesměs nepřeloženy), takže jeho poslední kniha Belshazzar vyšla dokonce až r. 1930! A to ještě není všechno, protože k beletrii musíme připočítat také 15 odborných knih a studií, většinou sociologicko-ekonomického charakteru, jako byla Vesnická Anglie z r. 1902, Vesnické Dánsko a jeho příklad (1911) či Bída země z r. 1905, věnovaná koloniální problematice.

Taková tvůrčí potence má ovšem i své stinné stránky. Některé Haggardovy knihy jsou dnes k nečtení a obávám se, že nejiné to s nimi bylo již tehdy, kdy vyšly. Přitažlivost dalších nevydržela zkoušku časem. To je nejmarkantnější zejména u knih, které tu více, tu méně propagují tehdy velmi populární spiritismus. Ale jiné, a není jich málo, jsou atraktivní podnes. Vždyť loni uplynulo právě sto let od okamžiku, kdy z tiskařského stroje vyšly první archy Dolů krále Šalamouna a přesto je to kniha, po které čtenáři od deseti let výše rádi sáhnou ještě nyní, v době mikropočítačů a raketoplánů. To je totiž tak: dobře napsaný dobrodružný příběh najde čtenáře vždycky, zub času je na něj krátký. To víme od dob Homérových. Rekvizity příběhu, jeho rámec, jsou, jak se zdá, málo důležité. Jinak bychom se stěží nechali vtáhnout do vyprávění o výpravě za tajemstvím, skrytém v srdci Afriky dnes, v době, kdy do stejných míst seriózní turistické kanceláře nabízejí místa v safari. A půjdu ještě dále - jinak lze totiž jen těžko vysvětlit, proč by nás měl upoutávat příběh dávného našeho krále, který při návratu z nájezdu na sousední město (z hlediska větší a méně výstavnou vesnici) bloudí rovných deset let po mořích, k

nimž se dnes běžně jezdí na dovolenou. Poukaz na Homérovu genialitu nevysvětluje zdaleka všechno, protože pak by se čtenáři omezili pouze na jeho dílo - a takových je opravdu hodně málo. Kdepak jenom v tom to není - to žánr sám vykazuje mimořádnou stálost, odolnost proti změnám literárního vkusu a sociálním i duchovním převratům.

Podle mého hlavní je, aby k nám ze stránek knihy vystoupili odvážní mužové, které láká vše tajemné a neznámé a kteří neváhají riskovat i život, jen aby prožili něco zvláštního a neopakovatelného. Nejde jim o nic jiného - Good, kapitán královského námořnictva, kamarád sira Curtise a přítel Quatermainův říká krátce předtím, než se všichni tři vypraví na svoji poslední výpravu nedvojsmyslně: Pojďme k hoře Kenija a na jiná místa s nevyslovitelnými jmény a hledejme bílý národ, který neexistuje! Jde jim o dobrodružství pro dobrodružství a tím se mimochodem zásadně odlišují od hrdinů Julese Vernea, protože to byli objevitelé a cestovatelé, které lákalo tajemství nikoliv proto, aby je viděli, ale proto, aby je pochopili, poznali a postarali se tak o to, že přestane být více tajemství - a nedali si pokoj, dokud toho také nedosáhli.

Haggard přivedl na svět muže z toho prvního kadlubu. Dle kalendáře je Allanovi Quatermainovi přes sto let, my - ačkoliv jsme byli svědky jeho pohřbu podle pohanského rituálu staré a civilizaci i etnografům skryté barbarské říše - se s ním setkáváme stále ve stejné podobě. Malý muž pokročilého věku, nehezký, se šedivým ježkem na hlavě, povoláním lovec slonů na volné noze, příležitostný průvodce bohatých nimrodů, toužících po exotické trofeji, ale hlavně a především člověk, který prožil řadu neuvěřitelných příběhů, spojených s výpravami k neznámým místům a národům černého kontinentu. Jeho postava, které často sekundují věrní přátelé, např. teutonsky vyhlížející sir Curtis nebo Hotentot Hans (to abych vymezil celou škálu), spojuje většinu Haggardových dobrodružných příběhů, pokud jsou ovšem situovány do Afriky, do míst, která poznal v mládí a která si zjevně zamiloval. Jen tak mimochodem podotýkám, že Haggard nikdy nepodlehl pokušení a nenechal Quatermaina působit mimo Afriku či Anglii, v protikladu ke Karlovi Mayovi, pro jehož Vinetua byly časem i nepřehledné severoamerické prérie malé, takže se musel vypravit na Saharu. A Old Shaterhand už byl hotový světoběžník, s jehož drtivou pěstí měli příležitost seznámit se zlotřilci v obou Amerikách, Evropě, Africe a i v Asii.

Quatermainova geneze coby literární postavy je dost jednoduchá: zrodil se v roce 1886 jako hlavní hrdina dobrodružné výpravy za diamanty biblického krále Šalamouna, které spolu s Curtisem a Goodem nakonec získal a zase ztratil. A umírá o rok později, opět za asistence sira Curtise a kapitána Gooda - v roce 1887 vychází Quatermainovo neodvolatelně poslední dobrodružství, román Allan Quatermain. Haggard měl zřejmě původně v úmyslu napsat pouze tento dvoudílný román o životě a smrti lovce slonů, jenže v literatuře je to jinak, než ve skutečnosti. V životě platí, nebo se to alespoň říká, že rodiče žijí dále ve svých dětech. V knihách je tomu často naopak, dokud žije autor, žije i jeho hrdina, třebas už byl nakrásně pohřben, ba jako v tomto případě dokonce spálen na prach a popel. A tak se nám Quatermain vrátil, nejprve ovšem jen sporadicky a okrajově. Z roku jeho literární smrti, tedy z roku 1887 pochází kniha A Tale of Three Lions, tedy Pověst (Povídka či Vyprávění) o třech lvech, kterou ovšem Haggardovi čeští překladatelé pominuli, Allanova žena je z roku 1889 a podobně laděná sonda do jeho rodinného života, Marie, z roku 1912. Ale v té době již byl Quatermain zpátky mezi námi, plný života a energie. Po pětadvaceti letech se totiž Haggard rozhodl pro jakýsi popis jednotlivých životních epizod svého hrdiny, pro jednotlivá dobrodružství, tvořící vždy samostatnou knihu. Není to neběžný postup, stejně postupoval např. C. Doyle se Sherlockem Holmesem a četní jiní. A tak v roce 1910 vychází Prsten královny ze Sáby, o pět let později Posvátná květina atd. Kdo ví, snad je zde přítomna i snaha stárnoucího autora zastavit běh času, jehož neúprosnost chápe nyní daleko ostřeji než jako statný třicátník, stojících na prvních metrech (pardon; yardech) své životní poutě ...

Objektivně vzato, tyto příběhy se až podezřele podobají jeden druhému. Obvykle se Quatermain doví o jakési záhadě kdesi v neprobádaném nitru Afriky, kam dosud nevstoupila noha běloch. Obyčejně jde o podivné božstvo. Po příchodu na místo samé zjistí, že má co do činění se záhadným kmenem, dědicem prastaré a mocné říše, vesměs odvozující - přinejmenším v náznaku - svůj původ od mohutných a bájeslovných království starověku. V méně tajuplném případě je tento kmen pouhým strážcem tajemství, odkázaném mu jiným lidem. To pak pouze kmenoví kouzelníci umějí využívat starých a dnes již dávno zapomenutých znalostí a vědomostí, ostatně bytostně cizích našemu materia-

listickému založení. Nicméně Quatermain díky své mazanosti a neokázalé odvaze (symbióza obou je jeho základním charakterovým rysem) a také s přispěním svých věrných přátel, a to bílých i černých bez rozdílu, nakonec dosáhne svého. V podrobnostech odkazuji na tyto jednotlivé příběhy.

Tento "quatermainovský" cyklus představuje tedy klasicky čistou podobu dobrodružného žánru v jeho anglosaské variantě. Hned objasním, co mám na mysli.

J. Verne a s ním i celá "verneovská" fantastika vycházejí totiž z takového pojetí dějin a vývoje lidstva, které by se nejlépe dalo přirovnat k řece, která - přes všechny slapy a meandry - nakonec neomylně a nevyhnutelně, protože zákonitě, směřuje k moři, tedy odněkud někam. Haggard, stejně jako řada autorů před ním i po něm, vychází z jiné koncepce. Koncepce, která předpokládá, že na naší planetě již dávno před námi existovaly vyspělé civilizace, které dosáhly vysokého stupně kulturního rozvoje, ale zanikly. Pak přišel civilizační regres, návrat k barbarství, ba primitivismu, takže se muselo začínat znovu, protože vše bylo zapomenuto. Jen někdy nečetné sekty zasvěcenců zachovaly prastarou moudrost, kterou ovšem žárlivě střeží před nepovolanými. Sám Haggard k tomu říká, a tentokrát nikoliv ústy svých hrdinů, a nikoliv v pozdějším věku, kdy jej už zcela ovládl mysticismus a spiritismus, ale ve dvaatřiceti letech, v předmluvě k Allanovi Quatermainovi: "Z půdy barbarismu vyrostla civilizace jako strom a pokud se týká mne, věřím úplně, že dříve nebo později padne zase do oné půdy, jako strom - tak jako padla civilizace egyptská, jako padla civilizace řecká a římská a mnohé jiných, o nichž svět dnes ani neví."

Dějiny lidstva potom nemají podobu stoupající křivky či spirály, nýbrž jsou chápány spíše jako řada na sebe navazujících nebo jen po sobě následujících cyklů a nikdy není jisté, jestli to, na co jsme dnes tak pyšní, neznali dávno a dávno před námi lidé, jejichž civilizace a kultura už zmizely v propasti času. Zbytky starých říší, jakési přežívající relikty, jsou poměrně běžnou součástí řady dobrodružných románů právě anglosaské provenience. Vždyť třeba i Biggles se na jedné ze svých cest setkal v oáze kdesi na egyptsko-sudánském pomezí s Peršany, potomky zbloudivších vojáků Kambýsesovy armády ...

Ostatně i v moderní sci-fi se tento motiv objevuje a zde zdůrazňuji, že nemá být zaměňován s příběhy, jejichž syžet je postaven na motivu dávné civilizace, zaniklé v důsledku např. atomové války. Pro Haggarda je totiž zánik civilizace přirozený proces, korespondující se zákonem života a smrti v přírodě vůbec a není tedy důsledkem chybného výkonu politických elit, kterému se jako takovému bylo možno vyhnout. Tento rozdíl je nutné vždy mít na paměti: podle Haggarda civilizace umírají sešlostí věkem, nikoliv sebevraždou.

Na "quatermainovský" cyklus navazuje, a někdy i úzce, "královský" cyklus, dvojice dobrodružně-tragických příběhů, jejichž dějinným pozadím je vzestup a pád zulské královské dynastie, založené strašlivým Čakou-Slonem, kterého Karel Weinfurter, nejhorlivější Haggardův jestli ne překladatel, tedy rozhodně vykladač, nikoliv nepřípadně nazval Černým Napoleonem. Sem patří Černý Napoleon (v orig. Nada the Lily) z roku 1892 a Dcera bouře (1913).

Jeviště těchto příběhů tvoří Natal a Zulsko, tedy stejná místa, kde nejčastěji nalézáme i Quatermaina a odehrávají se dokonce zhruba ve stejné době. V Dceři bouře se nám Quatermain dokonce objevuje osobně, jako pozorovatel - vypravěč a také nedobrovolný protagonista tragédie o lásce, nenávisti a zradě, o posedlosti mocí a o smrti. Ovšem v tomto případě jak rok vydání, tak i celková stavba příběhu jej mohou charakterizovat i jako součást předchozího cyklu, jako jedno z dobrodružství, na něž byl život lovce slonů tak bohatý.

V těchto příbězích Haggard neskrývá svůj obdiv k Zuluům i k jejich králům a náčelníkům. Čaku považuje za jednoho z oněch velkých mužů, proklínaných současníky, kteří však tvoří dějiny. Padesát let před Bismarkem stvořil tento muž doslova "krví a železem" nejenom národ Zuluů, který před tím neexistoval, ale vyrval jiným kmenům i území, na kterém vznikl zulský stát. Podle Haggarda to byla postava z rodu zakladatelů říší, jejichž krvavé stíny stojí na počátku dějin i evropských národů, ať se jmenovali Karlovci, Kapetovci či Přemyslovci. Čaka však měl dvojí smůlu: jednak se narodil o takových nejméně pět set let později než by měl, jednak měl špatnou barvu pleti. Doba tehdy přála výlučně bílým imperialistům a dobyvatelům, pro ty, jejichž kůže byla černá (nebo žlutá či rudá) nebylo v tehdejším světě místo. Jedině bílí mohli být státníky a tvůrci historie, ti

ostatní byli pouhými barbary, uznávanými leda jako válečníci (už méně jako vojevůdci) a na to, aby vymýšleli a prosazovali nějaké politické či nedej bože státotvorné koncepce neměli prostě nárok ...

Haggardovi jistě slouží ke cti, že tyto obecně rozšířené názory nesdílel. Podle jeho mínění, opřeného o zdravý úsudek a lepší stránky křesťanské věrouky, nezávisí podstata člověka na barvě pleti, či na kulturních a civilizačních rozdílech. Jestliže jeho protiklad Kipling, vynikající skald vrcholného období britského imperialismu, razí vypínavou tézi o "břemeni bílého muže", o jeho nelehké a přitom osudové povinnosti všude po světě, a třeba i násilím, šířit civilizaci, a to v té podobě, v jaké ji právě on stvořil, Haggard zastává stanovisko, že neevropské národy jsou složeny z lidských osob, které mají nesporné právo na to, aby si svůj život zařídili podle svého a od kterých se navíc můžeme i hodně naučit. V tomto případě se ale nejedná o ono přitroublé okouzlení "moudrostí Orientu", které ve stejné době strašilo v hlavách mnoha jiných spisovatelů. Nemluví o dědicích dávných kultur, o jejichž starobylosti Evropané dobře věděli, jako byli např. Číňané, Indové či Arabové. Vypráví o Africe, o černých národech, které po sobě nezanechali monumentální pyramidy a nikdy nevytvořily vlastní písmo. Mluví s úctou o negramotných mužích, kteří na osobní hygienu příliš nedbali, chodili prapodivně vyzdobeni a věřili na kouzla a čáry - a přesto to byli opravdoví muži, kteří věděli, co je jejich povinností k národu, vlasti a králi. A byli také chtiví moci, schopní vášní ušlechtilých i neřestných. Přesně tak, jako běloši.

Čaka, zakladatel dynastie, zavražděný svým bratrem Dingaanem, který se po něm stal zulským králem, až byl zrazen bratrem Umpande, který se proti němu spojil s Bury, jen aby se zmocnil trůnu, Ketčwajo, jeho syn, vítěz od Isandhlwany, jenž se však nejdříve musel v boji o nástupnictví střetnout s bratrem Umbalazi, kterého porazil a zabil v bitvě u Tugaly - to jsou jména, jejichž nositelé jsou nám podle svých skutků silně povědomí. Klidně je totiž můžeme nahradit třeba právě našimi přemyslovskými knížaty, abychom nechodili pro srovnání daleko. Spory v zulské královské rodině poskytují skvělý materiál, plně srovnatelný s tím, z něhož Shakespear skládal své nesmrtelné tragédie. Najdeme zde zběsilou touhu po moci a slávě, nespoutané vášně, pomstu zhrzených milenek i těch, kterým ti, kteří bezohledně kráčeli k poctám nejvyšším kdysi krutě ublížili a kteří léta čekali na příležitost k odplatě ...

A to vše na pozadí pochodujících pluků, ježících se asagaji, otřásajících zemí dusotem nohou vojáků, táhnoucích kamsi do neznáma, aby podle králova rozkazu zabíjeli a sami se nechali zabíjet a zpívajících ponurou píseň Ingoma, nervy drásající zulský válečný paján, při kterém padalo srdce do kalhot i tém nejstatečnějším britským vojákům ...

Bohužel, musím popravdě přiznat, že právě zde se jasně ukázalo, že Haggard nebyl políben múzou, která svého času věnovala přízeň Shakespearovi. Jak Černý Napoleon, tak Dcera bouře jsou spíše příkladem nevyužitých možností a také dokladem hranice autorových schopností. Být hbitým stylistou s řadou dobrých nápadů, podložených znalostí prostředí, ve kterém se děj odehrává není zdaleka totéž, jako být geniální ... S tím se prostě nedá nic dělat a tak obě knihy nevybočují z řady více méně slušně napsaných dobrodružných příběhů, zejména, vezmeme-li v úvahu dobový kontext, ačkoliv patos, který autor do svého vyprávění vložil, naznačuje, že jeho ambice byly v tomto případě vyšší.

Do Afriky jsou situovány i knihy, jejichž syžet se vlastně nijak neliší od příběhů "quatermainovského" cyklu, pouze v nich Quatermain nevystupuje. Jsou to dnes sběratelí málo ceněné, leč podle mne vynikající Děti mlhy z roku 1894 a v dějovém půdorysu velmi podobný Žlutý bůh z roku 1908. Jejich děj není nijak komplikovaný: v obou případech mladý zchudlý Angličan odchází hledat štěstí do Afriky, aby tam získal bohatství, které potřebuje. A pak už autor sáhl po rekvizitách, které dobře znal, které měl zažity a které rutinovaně ovládal, tajemný národ, neznámý civilizaci, střežící pohádkový poklad, který právě láká naše hrdiny. Tyto příběhy se dobře čtou, ale já osobně si dávám pozor na to, abych je nečetl příliš brzo po sobě.

Ovšem zejména v tom prvním jsou skvělé momenty a dokonale ztvárněné postavy. Takový Olfan, král Dětí mlhy, je muž toho nejryzejšího charakteru: věrný, ušlechtilý, statečný a obětavý, prostě dokonalý gentleman a rytíř každým coulem, třebaže má černou kůži. Zde Haggard opět zdůrazňuje, že na tom totiž vůbec nezáleží. Podobně útěk ze země Dětí mlhy, ona divoká jízda na ledovém tobogánu bezpochyby reprezentuje dokonalý dramatický prvek, bezchybně vkomponovaný do kostry příběhu. Žlutý bůh naproti tomu vyznívá poněkud bezbarvě, nemá dějovou přitažlivost Dětí mlhy. A navíc je - jako všechna pozdější Haggardova

díla - až příliš zatížen mystickými prvky, jejichž schopnost navodit atmosféru tajemství či přinejmenším dvojznačnosti příčin událostí je zatlačována jejich didakticko-proklamativní povahou.

Haggard neponechal stranou svého zájmu ani klasický historický román. Česky jich vyšlo několik: Dcera Montezumova z roku 1893, Krásná Markéta (1907) a výrazněji okultisticky a mysticky laděná Rudá Eva (1911).

Lze o nich říci to, že jsou podobné celé plejádě jiných historických románů, pokud je napsali Angličané jako vejce vejci. Všem jim je společný výrazný protišpanělský a protikatolický akcent, v kontrastním protikladu vyvažovaný vrozenou anglickou umírněností, neokázalou ušlechtilostí a celkovou solidností. Ostatně není ani příliš divu. Vždyť nejatraktivnější látku pro dobrodružné příběhy poskytuje právě rušná doba koloniálních výbojů, pestré 16. či 17. století, ve kterých Angličané pohříchu vystupují prakticky výlučně v úloze pirátů, bukanýrů a flibustýrů, tedy zkráceně námořních lupičů. Je přirozeně těžké oslavovat muže, pro které znal anglický trestní zákon už řadu desetiletí jen jeden trest, a to šibenici. Proto bylo třeba je ozářit aureolou bojovníků za svobodu svědomí, proti španělské rozpínavosti, dusivému katolicismu a zločinům Svaté Inkvizice ... Českému čtenáři je asi dobře známý Kapitán Blood Rafaela Sabattiniho, který velmi často zdůvodňuje svoje loupeživé výpravy právě podobnými ideologickými konstrukcemi - až je s tím místy protivný.

Hrdinové těchto Haggardových románů jsou ze stejného těsta. Mají despekt ke Španělům či případně Mediteráncům vůbec, averzi ke katolickým duchovním a je jim cizí nelidská španělská koloniální praxe, jako by život domorodců v koloniích jejich země byl přijatelnější a pohodlnější. Pro nás Čechy je navíc zajímavý i popis bitvy u Kresčaku, jak ji zažil a viděl hlavní hrdina Rudé Evy, jehož spolubojovník, sluha a druh byl autorem pověřen, aby mám odstřelil krále - cizince.

Naproti tomu Elisa aneb Zkáza Zimbabwe z roku 1900 je historický román ze starověku, proto zde přirozeně anglo-španělský antagonismus nenajdeme. Česky vyšel ve sbírce Černé srdce a bílé srdce a jiné povídky, přičemž tvoří obsah pojmu "jiné povídky" - další

totiž už v českém vydání nenajdeme, pouze titulní a Elisu. Haggard se zde přidržuje dobových populárnějších a také přitažlivějších historických koncepcí a zavádí nás do Zimbabwe, ovšem ještě nepromě-něnou v trosky. Ztotožňuje toto město s bájným Ofirem a představuje jej jako fénickou obchodní osadu, ovšem v poslední fázi její existence, těsně předtím, než byla dobyta okolními černošskými kmeny, jejichž útok tvoří druhou část knihy. Příčina války byla hlubší a také staršího data, ale bezprostředním impulsem k jejímu vypuknutí byl spor o krásnou ženu, která odmítla mocného černého krále, protože již věnovala své srdce izraelskému princi, který byl ve městě na návštěvě; byl sice sympatický, ale bez vojska, město zachránit nemohl a tak civilizace zase jednou přišla o jednu výspu.

Do minulosti se Haggard vrací i v jiných svých románech, kde ovšem minulost tvoří jenom vhodný rámec, pouhou kulisu pro rozvíjení jeho oblíbených mystických koncepcí. Jsou to romány - téze a v důsledku toho jde o četbu dosti nudnou. Jsou schematické v tom nejhorším slova smyslu, totiž v tom, že jejich děj je sestaven tak, aby ilustroval určitou světonázorovou koncepci, v daném případě mystico-okultistickou.

Budiž řečeno hned, že Haggard měl pevný světový názor, ucelenou, svým způsobem uzavřenou představu o příčině dějinného pohybu. Už jsem se o tom zmínil na počátku této statě. Nyní tedy jenom tolik, že Haggard byl hluboce mysticky založený člověk a přitom upřímný křesťan, který ovšem křesťanství chápal tak širokým způsobem, že by jej to svého času bezpochyby přivedlo na hranici - ať už v katolickém Španelsku nebo v Kalvínově Ženevě. Podle jeho přesvědčení dějiny světa jsou dílem jakéhosi všeobjímajícího ducha a běh světa je podřízen několika věčným principům, především principu věčného a nekonečného boje dobra a zla, lásky a nenávisti. K tomuto poznatku podle Haggarda dospěli i někteří velcí mudrci starověku, především z řad egyptských kněží a také některá starověká náboženství, hlavně opět kult egyptské bohyně Isis. Popravdě řečeno, jeho úvahy jsou jen těžko srozumitelné, přinejmenším pro nezasvěceného. Mystický opar, ve kterém jsou zahaleny, netvoří tentokrát pouhou příjemnou součást děje, funkčně velmi účinný prvek tajemna, za který je čtenář vděčný, protože ponechává prostor pro jeho fantazii. Naopak, nyní je to nosný pilíř děje, jehož skloubení je bez něj vyloučené.

A není určitě náhoda, že tyto romány píše Haggard většinou později, kdy jej okultismus již zcela opanoval. Ovšem ukázková Touha světa, maskovaná navíc jako trapný pokus o druhý díl Odysseje, tentokrát ještě po deseti letech, je zde v roli jakého předvoje, protože vyšla roku 1890. Naproti tomu Královna otroků (Moon of Israel) je z roku 1918, výborná Ona z roku 1887, ale její druhý díl, Královna ohně (Ayesha. The Return of She) vydal Haggard po osmnácti letech, roku 1905. A má ke kvalitám prvního dílu hodně daleko, ale o to více zde najdeme mystiky, tentokráte v doktrinálně-didaktickém balení.

Šedivá schematičnost výstavby těchto příběhů je až zarážející. V Královně jitra nám Haggard předkládá vlastní verzi toho, jak to ve skutečnosti bylo s vypuzením Hyksů z Egypta, se založením Nové říše a tedy i se založením XVII. dynastie faraónů. Podobně v Královně otroků se můžeme dočíst o údajně skutečném pozadí odchodu Židů z Egypta pod Mojžíšovým vedením, což se událo za faraona Setiho II. asi kolem roku 1 220 př. n. l. Některé tyto příběhy jsou rámcovány skutečnými historickými událostmi, které lze pak spolehlivě datovat, jiné, třeba Jitřenka, nikoliv. Jenže na tom vůbec nezáleží. Už jsem řekl, že byly napsány jako ilustrace k určité světonázorové (a proto i dějinné) koncepci, a to je nesmazatelně poznamenalo nudnou nezáživností, kterou nemohou zachránit ani některé vpašované barvité scény, např. bitevní.

Výrazně mystický charakter má i Poutníkův náhrdelník (1914), jehož fabulační páteří je představa, že duše člověka prochází neustálým převtělováním z jednoho jedince na druhého, zachovává si však svoji paměť, která za určitých okolností (např. s pomocí jogínských praktik) může být probuzena. Stejnou myšlenku použil např. i J. London v románu Tulák po hvězdách (1915). Jestliže však London se podstatou tohoto jevu příliš nezabýval, protože mu posloužil jenom jako prostředek k napsání kaleidoskopu dobrodružných příběhů, Haggard opět neodolal a předložil nám svůj světový názor ... Budiž, to je jeho právo, a věcí nakladatele zase je, spočítat si, do jaké míry je autorovo dílko pro čtenáře přitažlivé, aby neprodělal. A věcí čtenáře opět je, zda-li tento Haggardův román vůbec dočte. Podle mne se mnoho tak odolných jedinců nenajde ...

Ale možná, že jsem v některých případech k svému Mistrovi až příliš zaujatý. Podle mého soudu je ryze okultistická Stella Fregeliusová pitomost k nečtení, ale podle toho, kolik jsou za ni někteří sběratelé ochotni zaplatit, má pro některé čtenáře zřejmé svoje kouzlo a hodnotu.

Závěrem hodlám věnovat pozornost těm Haggardovým románům, které dost dobře nelze zařadit do probíraných skupin, na které jsem rozdělil jeho dílo, či přesněji řečeno to, co z něj bylo přeloženo do češtiny.

Některé z nich tvoří jakési marginálie ke "královskému" cyklu. To se týká Maiwiny pomsty (1888) a zejména Čaroděje (1896). Jiné alespoň vzdáleně souvisí s osudy zulské královské rodiny a s dějinami zulského státu, jako titulní povídka ze sbírky Černé srdce a bílé srdce a jiné povídky (1900) či Bílá bohyně z roku 1908. A další se zase odehrávají v dobách, kdy Evropané pronikají do jihoafrického vnitrozemí (Benita z r. 1890 a Vlaštovka z r. 1899).

Tématicky stojí poněkud stranou nevalný Plukovník Quatrich (1888), jehož děj se odehrává výlučně v Anglii a rovněž nepříliš vydařené Srdce světa (1896), jeden z několika málo příběhů, situovaných Haggardem do Ameriky mezi Indiány.

A v tomto výčtu bych ještě mohl přirozeně pokračovat, považuji to však za zbytečné, protože základ Haggardova díla jsme již probrali. Jen bych rád dodal, že tyto knihy mají ještě něco společného alespoň z hlediska českého čtenáře a totiž to, že jsou vesměs mizerně přeloženy. Často jde o překlady tak špatné, že díky jim jsou tyto knihy předem zbaveny možného čtenářského zájmu, a to je - přinejmenším v některých případech - určitě ke škodě věci. Nechávám stranou evidentní chyby věcné, to se stává i v nejlepších rodinách a žádný renomovaný překladatel si nemůže být jist, že on sám neudělá podobný kiks. Mám na mysli ubohou úroveň českého překladu ani ne tak ve smyslu literárním, jako ve smyslu prosté srozumitelnosti - a to už je neodpustitelné.

Zcela nakonec se dostáváme k otázce obligátní, otázce po vlivu představovaného autora na další vývoj žánru.

V oblasti sci-fi je Haggardův vliv přirozeně mizivý; s tímto druhem literatury prostě nikdy neměl nic společného - pomineme-li arci dějově okrajovou zmínku o vynálezu hlavního hrdiny (či obětí?)

Stelly Fregeliusové. Jiné to je ovšem s dalším proudem, zvaným "fantasy". Zde si Haggard - alespoň soudě podle zahraničních nakladatelských katalogů, které jsem měl v ruce - udržuje svoje pozice. Nepatří sice mezi nekorunované krále žánru, jakými jsou např. Burroughs či Howard, udržuje si však stabilní místo v jejich závěsu. Přirozeně, ne všechna jeho díla mají na dnešním zjemnělém a rozmazleném trhu šanci a nakladatelé to dobře vědí. Ale taková Ona se vydává stále znovu a dočkala se také přinejmenším dvojího filmového zpracování. To starší jsem měl možnost před časem vidět v Ponrepu a musím říci, že scénárista zacházel s předlohou poněkud volnějším způsobem (což bývá jejich zvykem). Druhé vzniklo v 60. letech s U. Andersson v hlavní roli, přirozeně v barvě. V našich kinech pokud vím, neběželo ani na klubové či jiné nekomerční bázi a ani na kazetě je nikdo z mých známých neviděl.

Pokud se týká Haggardova vlivu na českou dobrodružnou, fantastickou či sci-fi literaturu, s jedinou výjimkou jsem žádnou jeho stopu v tvorbě českých autorů nenašel. Existuje jediný příklad, kdy byl Haggard českým autorem využit jako fabulační předloha a jde o prvotřídní plagiát. Přirozeně se ho dopustil L. Souček, plagiátor bez bázně a svědomí (de mortuis nihil nisi bene).

Ten se celkem oprávněně domníval, že z jeho čtenářů (a hlavně asi lektorů, redaktorů a recenzentů) Haggarda nikdo nezná a tak si dovolil nehoráznost: nejenomže využil motiv tajemného sdělení, předávaného v jedné rodině z generace na generaci (což by nakonec bylo ještě únosné), nýbrž příslušné pasáže z Haggarda dokonce reprodukoval (kdyby jen opsal) ve své knize. Jedná se o Případ jantarové komnaty (Albatros 1970) a čtenář se o pravdivosti mých slov může přesvědčit sám, srovná-li kapitolu Obsidiánová destička od str. 16 s odpovídajícími pasážemi Haggardovy Ona, nedatováno, vyšlo u B. Procházky v Praze, zejména str. 45 a následující. Bohužel, není z technických důvodů možné na stránkách tohoto fanzinu reprodukovat oba texty souběžně, abychom tak čtenářům ušetřili práci.

Paradoxně tedy jediný zjistitelný Haggardův vliv v české literatuře je současně dokladem jeho obecné neznalosti, přinejmenším dnes. Jinak by si něco takového Souček - a že drzost mu v tomto směru nechyběla! - stěží dovolil.

Je to určitě škoda, hlavně nyní, kdy redaktoři dětských nakladatelství zoufale hledají autory, schopné uspokojit čtenářský zájem kluků od takových dvanácti let výše. Noví a původní autoři nejsou a tak jediné štěstí je, že jsou po ruce takový Verne či třeba Ransome. Také se vydávají pořád dokola. Přitom některé Haggardovy knihy by se podle mého dobře uplatnily i dnes, přinejmenším Doly krále Šalamouna (tato kniha je jediná, která vyšla po válce, a to hned ve dvou vydáních v r.1961 a 1987 - pozn. red.) či Děti mlhy. Chtělo by to přirozeně nový, moderní překlad a dobrého ilustrátora. Ovšem těch, kteří mají výhrady k vydavatelské praxi našich nakladatelství je jistě více a ani o dobře míněné rady by nebyla nouze. Pravděpodobně bez viditelného účinku. Takže Haggarda nejspíše i v budoucnosti budeme hledat tam, kde se nachází již desítky let - totiž v antikvariátech, případně na půdách, kam je kdysi odložila babička, když dědeček zemřel. Inu, je to zřejmě jeho osud ...

- WF -

HOST

FILM

KRULL

Země vzniku: GB, 1983
Kamera: Peter Suschitzky
Scénář: Stanford Sherman
Hudba: James Horner
Speciální efekty: Derek Meddings
Režie: Peter Yates
Hrají: Ken Marshall, Lysette Anthony, Freddie Jones aj.

Jmenuji se Ynyr. Budu vám vyprávět příběh, ve kterém jsem si jist pouze jednou věcí. Přiletěly a byly tu. Bestie. Chtěly ovládnout náš svět, naši planetu Krull. A podle toho se také chovaly: ničily přírodu, zabíjely zvířata, pod jejich paprsky umíraly i lidé.

Všechno ostatní je jen legenda. Všechno ostatní o mladém Králi a mladé Královně, o jejich Cestě za Svobodou. Svou, mojí, těch ostatních, toho ostatního. Od Bestií. Vedených Zvířetem.

K planetě Krull, kterou osvětlují dvě Slunce, se vesmírem přibližuje Černá pevnost. Vlétá do atmosféry, poté měkce dosedá do krajiny. Bestie terorizují krullský svět. Když Černá pevnost zmizí, objeví se vzápětí na jiném místě. Nikdo přesně neví, kdy zmizí, nikdo neví, kdo se má příště obávat její přítomnosti.

Uprostřed úrodné krajiny pod úpatím vysokých hor se rozkládá osamělý Hrad. V něm čeká Panovník se svým dvorem a dcerou Lyssou na ženicha. Colwyn je se svým Otcem a nepočetným doprovodem již na cestě. Ani jeden z rodičů by se k podobnému kroku nerozhodl dobrovolně; ale situace v Zemi nutí zantipatizované strany sjednotit se, postavit se do čela mladého Krále a zastavit postup Bestií.

Colwyn je mladý, sličný, statečný a silný. U Lyssy sílu nahrazuje něžnost. První pohledy, první doteky ... ne, myšlenkou nebude ani jeden z novomanželů během svatebního obřadu nepřítomen. Ne, nebude to svatba z donucení ...

Slavnostně vyzdobený sál se neliší od všedně zařízené místnosti. Není čas na zbytečnosti. Všichni jsou rozechvělí. Chvíle Svobody se blíží.

Oheň a Voda mají prověřit hodnotu uzavíraného sňatku. Lyssa bere do ruky pochodeň a dává jí Oheň; zapálenou ji pak noří do Vody: můj budoucí muž musí umět vzít Oheň z mých rukou. Colwyn potápí ruku těsně pod hladinu. Když ji vytáhne, na roztažené dlani se třepotají plameny nezničitelného Ohně ...

Ale nic víc. Pod těžkými údery se láme pevná hradní brána, překvapení obránci padají pod ranami útočících Bestií. Zvíře vyslalo své oddíly, aby mu přivedly Lyssu.

Všichni muži se chápou zbraní, čtyři z nich pak doprovází Lyssu na útěku k tajnému východu. Colwyn se urputně ohání mečem, zatím se mu daří uhýbat smrtícím paprskům. Ne však už ostatním. Otec Lyssy umírá mezi prvními, stejný předek Colwyna žije o něco déle.

Smrtelné jsou ale i Bestie. Povede-li se ke zkáze zásah, pokryje neprůhlednou přilbu na jejich hlavě nafialovělé sršení energie, zároveň se ozve křapavý a syčivý zvuk. Bestie se sesune k zemi, z prasklého skla přilby nesmírně rychle vystartuje blíže neurčitelná, asi jako jezevčík dlouhá, chapadlovitá potvora, která se zahrabe (zaryje, zatluče, zavrtá) do podkladu pod sebou - kamenné podlahy Hradu pro ni nejsou překážkou.

Lyssa nemá šanci. Její čtyři strážci jsou usmrceni, Královnu jedna z Bestií vytáhne k sobě na koně. Tomu již přihlíží Colwyn. Nemůže se ale unášené vrhnout na pomoc, neboť na druhé straně dvorany zápasí o život Otec. Krátké váhání vede k předem jasnému výsledku: Otec umírá, Lyssa mizí za zdmi pobořeného Hradu. Uvnitř zasahuje paprsek běsnícího Colwyna do levého ramene. Několik neovládaných kotrmelců po schodišti, naštěstí ne moc dlouhém.

K mrtvému Hradu přijíždí na koni Ynyr. Stařec, na prahu Života, jasné však Mysli a vyhraněných Zásad. Jako kdyby věděl, co v Hradu nalezne ...

Colwyn je v bezvědomí. Ze stavu živé smrti ho probouzí palčivá bolest v rameni. Ynyr hbitými prsty potírá ránu hojivou mastí, která zranění zacelí. Nezažene však bolest.

Mladý Král je na pokraji sil. Fyzická bolest mu spaluje tělo, smutek nad ztrátou Otce vysušuje zbytek zdravého rozumu, z něhož hodně ubrala nešťastně naplněná Láska. Ynyr má poslání Učitele, jeho tvrdá slova nacházejí svůj blahodárný vliv i zde: není čas na sebelitování, smutek a hoře. Musíš se vzchopit, ještě jsi neprohrál. Žiješ a s tebou Víra a Pravda. Ale musíš vstát, nehledět na bolest a jít. A jet. Najít muže, společníky. A nejen je. Nejdůležitější ze všeho je Síla.

Dva unavení koně nesou na svých hřbetech stejně postižené jezdce. Ynyr dlouhou cestou, Colwyn pobolívajícím průstřelem. Ynyr sesedá: dál musíš jít sám.

Krásná krajina, panenská příroda. Avšak Colwyn již pochopil, že se nesmí nechat ukolébat. Nezaskočí ho proto, když se na něj ze strmého svahu sesype kamenná lavina, ani když se před ním vztyčí kolmá skalní stěna. Téměř beze stopy únavy nachází jeskyni, kde místo průzračné vody teče, bublá a klokotá žhavá láva. A na dně potůčku leží - Zbraň. Pěticípá hvězdice. Colwyn se nerozmýšlí. Láva obklopuje

ponořenou ruku, ale nebolí to - stejně jako nebolelo rozhodnutí. Vyzdviženou Zbraň drží Colwyn nad hlavou. Nános minerálů opadává, objevují se leskłé plochy ramen pěticípého nože s vysunutelnými ostřími. Zbraň ... Síla ...

Pln radosti vrací se Colwyn k Ynyrovi. Usedá po jeho boku a napřahuje se, aby prudkým hodem Zbraň vyzkoušel. Ynyr ho zastavuje: kromě statečnosti a odvahy potřebuješ i trpělivost. Zbraň je Silou jen v rukou správného člověka. Jinak znamená Smrt. A použít ji smíš jen v tom nejnutnějším případě z nejnutnějších.

Colwyn se učí rychle. Kožené pouzdro skryje ostré tvary a hrany, opasek se stane dlouhodobým nosičem.

Putují už dlouho. V temném lese se chtějí u říčky občerstvit. Nepropustnými korunami najednou proletí ohnivá koule a syčivě zmizí pod hladinou. Pak se objeví prskající postava prostorem podivně cestujícího Torquila. Kdysi snad čarodějova učně, dnes majitele jakési kouzelnické příručky, pomocí níž se lze proměnit v jakékoliv zvíře. Káchající kachna je toho důkazem.

Ale Torquil se nechce stát dobrovolným průvodcem Colwyna za Zvířetem. Volí raději cestu ztemnělým hvozdem. Zpět do přívětivého bezpečí Colwynova meče a Ynyrovy Moudrosti ho zažene až pohled do tváře jednookého obra, Kyklopa. Jak rád Torquil skočí za Colwyna do sedla. Vpřed, volá.

Velká jeskyně slibuje toužebné přístřeší. Kdyby se uvnitř za ohromnými kameny neskrývali Zbojníci, asi by se nejednalo o slib plný. Ale takhle ... Colwyn se útočníkům směle postaví. Ke střetu nedojde; slovem chce Colwyn uprchlé trestance s okovy na rukou, nohou, krku i duši přesvědčit o obrácení na správnou stranu. Nikdo z nich nevěří, že Colwyn je Král ... to bys totiž musel mít Klíč od želez.

Když ho Colwyn vytáhne zpoza košile, ani tehdy není vůdce Kegan přesvědčen. Někteří z trestanců využívají přítomnosti Klíče a zbavují se okovů. Kegan prohlásí, že ho použije tehdy, až nadejde čas.

Z přepadených a z útočníků se stávají spojenci.

V chodbách Černé pevnosti panuje zlověstné ticho. Poplašená Lyssa oděná do svatebních šatů, neví, kudy kam. Žádná chodba nikde nekončí a všechny vedou ke Zvířeti. Vhodně rozmístěné Bestie nutí Lyssu měnit směr chaotického i marného útěku a přibližují ji tak ke svému Vládci.

Kde je Černá pevnost? Kdo nám může pomoci? Colwyn nemusí tyto otázky vyslovovat nahlas. Stejně tak nemusí Ynyr zdůrazňovat, že je všechny vede k někomu, kdo poradí.

V temné kamenné místnosti uprostřed skály sedí stařec v zelené plášti, s dlouhými šedivými vlasy, přivřenými víčky, skrývajícími prázdné oční důlky. Jasnovidec. Ví, že k němu přicházejí. Otevírá skalní vchod. Nikdo z průvodu nezaváhá, jen zbabělý Torquil musí zavřít oči a stisknout zuby, než se rozeběhne proti opticky neotevřené skále.

S Jasnovidcem žije ve skále ještě malý Titch. Roztomilý klučina. Stará se o starce až s dojemnou láskou. Stejně se chová i k nezvaným, přesto vítaným hostům.

Colwyn sedí po pravé, Ynyr po levé ruce Jasnovidce. Bývalí uprchlí trestanci si v přítmí koutů prohlížejí interiéry. Touha po penězích jednoho z nich donutí ulomit několik drahokamových krystalů (když se později cestou ke Chrámu chlubí svým druhům, vytáhne z kapsy jen bezcenné kamení a sklidí opovržlivý smích; Jasnovidec na čele pomalu postupujícího zástupu se jen tiše usmívá).

Jasnovidec probouzí Myšlenky. Ty vytvářejí nehmatatelný, ale viditelný trojrozměrný obraz, ze kterého za chvíli bude čitelné, kde hledat Černou pevnost. Obraz se však těsně před tím zhroutí. Myšlenky usínají: Zvíře nám nechce dovolit, abychom pronikli k Tajemství jeho Černé pevnosti. Musíme se tedy vypravit do míst, kam moc zvířete nesahá. Do bažin, k lesnímu Chrámu, u tří stromů, rostoucích z jednoho místa.

Karavana se rozrostla o Jasnovidce s Titchem. Dospělí muži se střídají v podpírání slabého a slepého starce, Torquil se téměř otcovsky sblíží s malým Titchem. Cestou se k průvodu oficiálně přidá i Kyklop. Oficiálně proto, že ho stejně celou cestu sledoval a bděl nad jeho bezpečností. Malý Titch, učenlivý žák svého staříčkého ochránence i ochránce zároveň, ihned vysvětluje Colwynovi, co je Kyklop zač. Patří k těm, kteří se v Minulosti velmi provinili. Bylo mu odejmuto jedno oko, to zbylé posunuto doprostřed čela; ale to není vše: každý Kyklop zná Okamžik své smrti. Je to trest za jejich zlé činy. Jak se ale všichni současní spojenci Kyklopa přesvědčí, Kyklop není schopen ublížit bytosti, bojující na straně Dobra.

Jasnovidec vede skupinu neomylně ke Chrámu. Už jsou v lese, ve kterém Chrám naleznou. Mlha, shnilé stromy, jakoby zde před sto lety ustal přirozený rostlinný rozmnožovací proces a porost od té doby jen stárne. Nikomu v tomto prostředí není do zpěvu. Navíc se mezi stromy rýsují postavy Bestií. Zvíře nechce dovolit Věštbu v Chrámu.

Začíná boj. Titch odvádí spolu s Torquilem Jasnovidce stranou, ostatní se hrdinně potýkají s přesilou. Víra ve spravedlnost a ve správnou věc Smrt zcela nezastaví - dva z obránců umírají, ale zahrabávajících se Bestií je mnohem více. Po vítězně vybojované potyčce může pochod pokračovat.

Pevnou půdu vystřídaly pod nohama pohyblivé Písky. Stačí jeden jediný nesprávný krok ... A ten přichází. Jeden z Keganových kumpánů se beznadějně potápí v suché bažině. Colwyn okamžitě mobilizuje všechny na pomoc. Titch odvede starce k nedalekému pařezu, usadí ho a vrací se přiložit ruku k záchraně. Písek je ale nemilosrdný. Přestože Colwyn s nasazením vlastního života uchopí nešťastníka za ruku a táhne ho ke "břehu", nemá zachraňovaný tolik sil, aby se posledního stebélka udržel - jeho stisk povolí, hlava zmizí pod Pískem. Podaří se zachránit jen vak se zásobami.

Zatímco v písečné bažině probíhá marný boj o život, i nedaleko vítězí Zlo. K sedícímu Jasnovidci se zezadu přibližuje - vlastně také Jasnovidec. Stejný šat, stejná tvář, stejné vlasy a stejný vous, avšak červeně žhnoucí oči. Nebyl by to Jasnovidec, kdyby nevytušil blížící se nebezpečí, ale na hbitou reakci je přece jen příliš starý. Kostnatá ruka s odporně tvarovanými dlouhými nehty Jasnovidce bez problémů zardousí. Když tělo nebohého starce zmizí pod nenasytným Pískem, usadí se Dvojník na Jasnovidcovo místo.

Nic netušící záchranáři se smutně vracejí ke starci. Smutní, přesto odhodlaní pokračovat v cestě. Dvojník chce evidentně zničit Colwyna, nebezpečného protivníka Zvířete. Proto se také nechává vést právě svou příští obětí a chystá se k rozhodujícímu útoku. U pohyblivého Písku zůstává Kyklop na stráži. Tuší něco? Boji se dalšího útoku Bestií?

Kegan posílá Colwyna do čela průvodu a sám si dává Dvojníkovu ruku na rameno své. Nevědomky hatí smrtelné plány.

Poslední fáze cesty ke Chrámu netrvá dlouho. Už je v mlze vidět silueta tří stromů, místo kam Moc Zvířete nesmí. Dvojník se chá-

pe své šance: do Chrámu se mnou může jen Colwyn, jeho se Věštba bude týkat. Colwyn beze slova podává "nevidomému" starci ruku a vede ho do mlhy.

Nitro smrtícího přírodního úkazu nesneslo v sobě tak velké sousto Dobra a vyvrhlo stařce nad hladinu. Kyklop okamžitě pochopí, co se děje a metrovými skoky pospíchá ke Chrámu.

Kostnatá ruka se během krátké chvíle podruhé ocitá na krku člověka. Stisk a Colwynova bezmocnost. Ale Kyklop je už blízko. Kopí, které vrhá, se nikdy nemine cílem. Trefuje záda Dvojníka. Dlouho se v nich však neudrží. To co před okamžikem bylo věrolomným Tělem, se scvrkává a táhne za sebou zelený plášť do hlíny.

To byla jedna z mnoha podob Zvířete, vysvětluje a zároveň uzavírá celou událost Ynyr. Ano, uzavírá, neboť nyní se již asi ví, kde najdou Černou pevnost.

Ynyr horečně přemýšlí. Nakonec se rozhodne svůj nápad uskutečnit. A místo k Černé pevnosti, kam si z Chrámu slibovali odejít, vyrážejí tam, kde se snad dají získat nezbytné informace o sídle Zvířete.

Lyssa nemůže zakončit svůj útěk úspěšně. Nakonec je zahnána k jakémusi balkónu téměř na vrcholu Pevnosti. Za ní se zavře plástevnatý vchod a Lyssa se ocitá uvězněna v ložnici Zvířete. Poprvé vidí, jak vypadá obluda, která se chce stát náhradníkem za Colwyna. Aby Lyssu nalákala, slibuje jí vládu nad celým světem planety Krull ...

Ynyr ví velice dobře, kdo mu může, již jako jediný, pomoci. Ví, ale také, že celá záležitost bude nesmírně nebezpečná. K Černé vdově, pavoučí ženě, bude muset jít sám. Proto, když dorazí do úvozu pod vrch, ve kterém je jeskyně, jíž hledá, zanechá své přátele, aby na něj počkali. Sám začíná stoupat do kopce. Ke vchodu do jeskyně.

Kegan to ve zdejší krajině zná. V nedaleké vesnici kdysi se svou bandou úřadoval. Pamatuje si, že k obyvatelům patřilo i mnoho krásných žen.

Ke vchodu do jeskyně. Do jeskyně, v níž uprostřed trojrozměrné změti silných vláken obrovského Pavouka na malé plošině žije Černá vdova, vrásčitá stařena. Ynyrův hlas ji vyruší z letargie. Nejen hlasitostí, ale i intonací. Je rozechvělý, s něžným přízvukem, dokazujícím, že Minulost stále žije.

Ynyr se dává na cestu přes pavučiny. Záchvěvy vláken probouzejí Pavouka. Rychle se přibližuje ke starému odvážlivci, který není schopen vlastními silami netvorovi uniknout. Pomůže Černá vdova. Spoutána pravidly Života, který žije, může pomoci jen trochu - otáčí přesýpací hodiny s pískem Života a zastavuje na dobu přesýpání Pavouka. Mladším by doba určitě stačila, avšak Ynyr je příliš starý. Pavouk se dává znovu do pohybu. Jak spěchá, rozkmitává vlákna; Ynyr se na nich neudrží. Padá. Chytá se jednoho vlákna, to se trhá, Jako Tarzan po liáně, zhoupne se Ynyr na pavučině na plošinu k Černé vdově.

Černá vdova Ynyrovi vyčítá, že za ní přišel až teď. Obviněný se brání, že na ni neustále myslel a že jako dárek své milé věnuje to, že ji uvidí takovou, jakou byla tenkrát. A opravdu, Černá vdova na dobu jejich rozhovoru a setkání omládne a zkrásní.

Vím, koho chcete zachránit. Je stejně mladá a krásná, jako já kdysi dávno, je stejně milována jako já tenkrát. Zaslouží si být zachráněna. Tvůj dárek ti oplatím, říká Černá vdova a rozbíjí přesýpací hodiny. Písek Života tiskne Ynyrovi do dlaně se slovy, že s posledním zrnkem vyprchá i život. A Černá pevnost bude do zítřejšího Jitra v Rudé poušti. A nyní už jdi a nech mě samotnou.

Ynyr se vrací ještě pomaleji. Může se držet jen jednou rukou, ve druhé má písek Života. Dokud bude svírat jen jediné zrníčko, bude žít. Pavouk ho ale nechce nechat odejít. Pronásleduje Ynyra. Aby ho stařec zastavil, pouští trochu písku. Daří se mu uniknout. Sotva ucítí pod nohama pevnou skálu, ohlédne se. Pavouk se otáčí a vyráží směrem k plošině. Černá vdova se dobrovolně zřekla písku Života. Nemá již Pavouka čím zastavovat ...

V Černé pevnosti statečně Lyssa vzdoruje Zvířeti. Brání se Láskou ke Colwynovi. Zvíře na sebe bere podobu Colwyna, ale červeně žhnoucí oči ho prozradí. Změna podoby ale není jedinou jeho zbraní: miluješ ho, ovšem on už tě rád nemá. Podívej se, říká a vyvolává na stěnu ložnice bez lůžka obraz úvozu, ve kterém táboří čekající Colwynova družina. Jedna z došlých vesnických ženštin právě nese Colwynovi stravu a přitom ho svádí. Je Zvířetem nastrčená - má svést a zabít. Colwyn však zachovává čistou Lásku a mečem vládne stejně dobře, jako Srdcem. Další lest Zvířete se hroutí. Navíc samo neúspěšným pokusem utvrdilo v Lysse přesvědčení, že ji Colwyn miluje.

Z posledních sil se Ynyr doplazí k ležení. V dlani svírá poslední zrníčko písku Života. Než mu vypadne, stačí Colwynovi sdělit, kde má hledat Černou pevnost. Potom umírá. Písek Života opravdu Lysse pomohl. Prodloužil život Ynyrovi a umožnil mu vyřídit vzkaz. Nezkrátil však jeho strastiplnou cestu z jeskyně do ležení. A tak do rozedně-ní nezbývá mnoho času. A Rudá poušť je daleko. Pomoci mohou už jen Ohniví hřebci.

Ze stáda, které se prohání ve zdejších horách, si každý z Colwynovy družiny chytne toho svého. Jen Kyklop ne. Přišel jeho čas, musí se bohužel s přáteli rozloučit.

Není čas smutnit. Z pod kopyt Ohniváků srší plameny, rozdmýchávané za sebou neuvěřitelně rychle následujícími údery. Koně neběží - letí. Sotva se dotýkají země. Přes propast pak letí do slova a do písmene. A už je Černá pevnost na dohled. A již jsou u ní. Seskakují z koní.

Zvíře není hloupé. Otevírají se vstupní otvory, u nich hlídkující Bestie nutí Colwynovi přívržence schovat se před smrtícími paprsky za velké kameny. Nad obzorem hor se objevují dvě světlé skvrny. Obě Slunce vycházejí. Už zbývá jen Chvíle, jen okamžik.

V temné dálce zasvítí ohnivá čára. Kyklop nemohl nechat přátele ve štychu. Chytil si také svého Ohniváka a spěchá na pomoc. Již seskakuje z koně a spěchá vzhůru k otevřenému vstupu do Pevnosti. Nic nedbá zasahujících bo paprsků. Ví, že do Konce mu ještě něco zbývá. Nemůže zemřít dříve. Přece jen využije té nepříjemné znalosti k vykonání dobré věci.

Východ Sluncí je tu. Vchody se začínají zavírat, Černá pevnost se chystá k dalšímu přemístění se. Kyklop vběhne do nejbližšího otvoru a zapře. Kamenná deska se na chvíli zastaví. Pod napnutýma rukama probíhá Kegan, za ním Titch. Kyklop musí nastavit záda, tlak je příliš silný. Těsně před úplným dovřením kamenných dveří vběhne poslední osvoboditel. Kyklop ale již uhnout nestačí - jeho Čas se naplnil.

Stateční pronikají do nitra Černé pevnosti. Už jich není mnoho. Vnikání do Pevnosti a přestřelky uvnitř značně zredukovaly počet. Zůstali naživu jen Colwyn, Torquil, Titch, Kegan a dva jeho podřízení.

Všichni právě vbíhají do neforemné místnosti s tlustým sloupem uprostřed. Najednou se jim pod nohama rozevírá podlaha. Titch s Torquilem padají, jako po tobogánu sjíždějí kamsi dolů. Colwyn opět organizuje jejich záchranu, ale podlaha se znovu hýbe - tentokrát se zavírá. Jsou rozděleni.

Colwynovy myšlenky se znovu soustředí na hledání Lyssy. Nemůže zabloudit. Už stojí před uzavřenou ložnicí Zvířete, za jejíž stěnou je Lyssa vydána netvorovi napospas. Teď je ta pravá chvíle na použití Zbraně. Colwyn Ji odepíná - a vrhá. Nataženou rukou a jiskrným pohledem řídí Její pohyb. Zbraň se neuvěřitelně rychlou rotací zakousne do plástevnaté stěny a nesmírně houževnatý materiál nutí ustupovat. Otvor se zvětšuje.

Kegan se svými kumpány se vydají na obhlídku. Daleko nedojdou. Jeden z nich z ničeho nic propadne zdí, další dva ho dobrovolně následují. Ocitají se v místnosti, kde nejsou dveře ani okna, přesto je v ní světlo.

Otvor je již tak veliký, že Colwyn může projít. Rozradostněn přivine Lyssu do náruče. Zlo je nedokázalo oddělit, od této Chvíle už budou stále spolu.

Torquil s Titchem osaměli. Chodbou přicházejí Bestie. Torquil horečně listuje lexikonem. Kouzlí. Před Bestiemi se objevuje Tygr. Zahání Bestie na ústup, jen jedna střílí. Trefuje Tygra do pravé přední tlapy.

Zvíře si jen tak Lyssu nenechá vzít. Ohromná slizká nestvůra se vztyčí před odhodlaným Colwynem. Ten nemá Strach - má Zbraň. Vrhá Ji. Zvíře roztočenou hvězdici zastavuje plamenem. Colwyn s problémy drží Zbraň ve vzduchu. Přímým útokem to nepůjde. Musí zvolit lest. Zastaví Zbraň ve výšce hlavy Zvířete. Chvíle vyčkávání obou soupeřů. Pak Colwyn prudce navede Zbraň na oběžnou dráhu kolem obludné hlavy. A potom: zásah, přímo do krku Zvířete.

Ze stěn najednou vyjedou ostré hroty kamenných tyčí. Těsně u podlahy, metr nad ní, u stropu - všude. Vedle sebe, proti sobě - všude. Hrozně špatně se jim uhýbá. Zatím se to Keganovi a jeho dvěma společníkům daří.

Titch sedí na podlaze a v klíně má Tygrovu hlavu. Zranění je vážnější, než vypadalo. Titch drží v ruce hůl, se zvonkem na konci. Srdce zvonku volá Srdce přátel: pomozte!

Černá pevnost se začíná otřásat.

Zvíře se kácí. Colwyn s Lyssou utíkají. Colwyn se zastavuje a nataženou rukou volá Zbraň, aby se vrátila. To se však nedaří. Je v ráně příliš zaseknutá. Po chvíli to oba vzdávají. Colwyn mizí, Zbraň se zarývá ještě hlouběji.

Jeden už nestačil uhnout. Dvě špice projely jeho hrudníkem. Zbývající dva spoléhají na sílu svých rukou a výdrž zatajeného dechu.

Spleť chodeb končí najednou ohromnou prostorou. V ní se svíjí Zvíře, připraveno zničit Colwyna i za cenu toho, že zničí s ním i Lyssu. Šlehající plameny jsou jeho silnou zbraní. Naopak Colwyn už nemá Zbraň. Ale má Lyssu. A Lásku. Dala jsem ti Oheň. Colwyn natáhne ruku, z dlaně mu vystupují plameny. Proti Zvířeti vyletí žhavá koule. Narazí na stejně útočné plameny, ale je hnána Přesvědčením. Zvíře se svíjí ve smrtelných ohnivých křečích. Padá. Umírá.

A s ním celá Černá pevnost. Lámou se stropy, praskají stěny, zastavují se mechanismy. Kegan a jeho již jen jediný společník díky tomuto unikají jisté smrti. V jedné chodbě potkávají Colwyna s Lyssou. Na útěku z rozervávané, drásané a Zkáze propadlé Pevnosti nacházejí Titche. V klíně už nemá hlavu Tygra, ale Torquila. Raněná ruka ošklivě krvácí. Na ošetření bude ovšem čas až venku. Rychle pryč.

Oheň z Colwynovy ruky opět pomáhá. Otevírá skálu tam, kde kdysi byl fungující vchod. Šest všechno šťastně přeživších bytostí vybíhá do jasného slunného dne.

Před chvílí se Černá pevnost hroutila, nyní padá vzhůru. Kus po kuse mizí ve vesmíru. Za okamžik po ní není ani stopy.

Ve vysoké trávě vychutnávají Svobodu. Colwyn podává Keganovi Klíč. Tak přece jen jsi Král, říká Kegan a konečně se zbavuje okovů.

Stejně tak se planeta Krull zbavila Bestií. Nový Král a nová Královna ji povede vstříc šťastné Budoucnosti.

Časopis Kino v čísle 21/82 napsal: Film Krull točí Peter Yates ve Velké Británii, ale za dolary. Bude to něco odlišného od všeho, co zatím bylo možno v kině vidět: rysí fantazie, odehrávající se v pohádkové zemi, historické kostýmy, ale také technika ze science-fiction.

Nemám dobré zkušenosti s takovýmito recenzemi. Zkreslují, podceňují. Důkazem je toho např. dvojnásobná krátká noticka o filmu Duna. Avšak strohá zprávička o filmu Krull je naštěstí výjimkou: neobsahuje ani jedno jediné zkreslení či podcenění. Je to naopak velice dobře vystihující charakteristika.

Již jsme viděli několik filmů, pro něž se hodí (někdy více, někdy méně) zařazení do fantasy: Excalibur režiséra Johna Boormana. Piráti času režiséra Terry Gilliamse, Duna Davida Lynche nebo Conan - Barbar Johna Miliuse. Ale v nich jsme museli prvky fantasy hledat. Kdežto o právě obsahově ztvárněném filmu mohu zcela zodpovědně prohlásit: je to fantasy jako Brno. Navíc chytře vymyšlená, svědomitě natočená a dokonale stravitelná.

Představitel Colwyna - Ken Marshall je dnes již světoznámým a vyhledávaným hercem. Způsobila to role Marca Pola ve stejnojmenném televizním seriálu italské produkce.

Standa Čermák

Přetištěno s laskavým svolením Světelných roků.

Joe Haldeman

K O N E C D Ě J S T V Í

(End Game)

Původní román "Forever War" (Věčná válka), poctěný v roce 1975 cenou Nebuly, autor v r. 1978 upravil na formu povídky s uvedeným názvem.

Jak vyplývá z vydavatelského úvodu, Haldeman tak zřejmě učinil pod "nátlakem" Ursuly K. Le Guin, známé spisovatelky v oblasti fantasy, která je i úspěšnou vydavatelkou. Od r. 1965 vydává chronologické antologie povídek oceněných Nebulou. Do r. 1978 vydala těchto antologií zatím 11 (můj povzdech: Kdyby se tak daly sehnat!) a právě v jedenáctém svazku je tato povídka obsažena. Ursula Le Guin ve vydávání těchto antologií pokračuje.

Haldemanův román Forever War a jeho celkové antimilitaristické a humanistické postoje byly vysoce oceněny v Sovětské literatuře č. 12/1986.

1.

Někdy ve 21. století vypukla válka, která dostala případný název Věčná.

Začalo to tak, že Taurané bez jakékoliv příčiny napadli naše kosmické lodě. Zní to neuvěřitelně, ale s Taurany jsme se nikdy nesetkali tváří v tvář, ani jsme s nimi nejednali a dokonce se nám zatím nepodařilo žádného z nich zajmout.

Byl jsem odveden v roce 2097 a leckdo se diví, že dnes, to jest v roce 2558, jsem to za téměř půl tisíciletí dotáhl pouze na majora. Je však třeba dodat, že během této doby jsem prakticky sloužil pouze pět let. Ostatní léta, která jsem pochopitelně neprožil, má na svědomí časová dilatace mezi jednotlivými "skoky" v kolapsarových podmínkách.

Těchto pět let nebylo právě nejhorších. Měl jsem to štěstí, že jsem měl povoleno sloužit společně s milovanou ženou ve stejném útvaru. Společně jsme prošli třemi bitvami, oba jsme byli současně zraněni, což spolu se zaslouženou dovolenou nám umožnilo prožít nádherný rok na rekreační a lazaretní planetě Heaven. Pak ale nastal den, kdy se všechno zhroutilo.

Začalo to na planetě Heaven právě v den, kdy nám končila dovolená. Jako jedni z nejdéle aktivně sloužících vojáků jsme byli oba povýšeni, já na majora a Marygay na poručici. To samo o sobě by bylo celkem vítané, jenže současně jsem dostal rozkaz, abych se ihned hlásil na Stargate k výcviku pro službu v úderných jednotkách. Po skončení výcviku budu velet praporu. Marygate zařadili do skupiny pro rychlá nasazení.

Vzbouřil jsem nebe i peklo, abych docílil, aby Marygate byla přidělena ke mně, ale nadarmo. 26. století mělo zcela odlišné názory na celou řadu věcí. Armádní velení se řídilo zásadou, že heterosexualita je překonaná, dokonce škodlivá a my dva jsme příliš staří na to, abychom se vzdali vžitých návyků. Naše zkušenosti sice nutně potřebovali, ale současně úzkostlivě dbali na to, aby v praporu byl nanejvýš jeden sexuální atavista - výjimky se nepovolují. Bylo s podivem, že i přes tyto zásady nás nechali tak dlouho spolu. Snad to bylo proto, že brali ohled na naši dlouholetou službu, nebo vojenské administrativě trvalo několik století než na to vůbec přišla.

S Marygay jsme nebyli pouze milenci, ale vzájemně jsme tvořili článek, který nás spojoval s minulostí našeho rodného 21. století. Nemohli jsme se nějak sžít s těmi, kteří pocházeli z pozdějších století. Jejich morálka nám připadala zvrácená, a vůbec jsme měli dojem, že vývoj kráčel pro nás nepochopitelným směrem, a to k horšímu. Naše rozdělení znamenalo, že i v případě, že válku přežijeme, jsou naše naděje na opětné shledání prakticky nulové. Každý z nás bude v jiném pásmu časové dilatace, takže nás od sebe mohou dělit celá staletí. Ale nedalo se nic dělat.

Můj výcvik na Stargate byl tvrdý. Zvykali mne na jedovatou atmosféru, učili používat zařízení na zrychlování nebo zpomalování životních pochodů, bránit se proti různým zbraním holýma rukama, tiše zabíjet a vůbec celou řadu věcí užitečných pro praktický život. Mezi ně patřil výcvik v používání středověkých zbraní, od bojové hole až po luk a moderních od tachyonového laseru až po bombu typu Nova. K čemu mi to všechno bude dobré až proti sobě budu mít chodící houby - tak nějak prý Taurané vyhlížejí - to mi nebylo jasné ani po skončení výcviku. Připadalo mi to, jako když někdo učí plavat kuřata v naději, že se z nich stanou kachny.

Dostal jsem přidělenou jednotku s rozkazem vybudovat základnu na jedné planetě systému Sade-138 v okolí Magallanovy mlhoviny asi 150.000 světelných let vzdálené. Dorazíme tam za sedm měsíců subjektivního času, během kterého uplyne na zemi 340 let, a to jen díky tomu, že použijeme tak zvaných kolapsarových skoků. To byl definitivní konec všem nadějím, že Marygay ještě někdy uvidím, neboť tím jsme se dostali do odlišných časových fází.

Příslušníci mé jednotky pocházeli téměř vesměs z posledních století, a tak náš vztah nebyl nijak srdečný. Dívali se na mne jako na starobylou vykopávku, která přes své podivné názory a zvrácené sexuální založení se stala z nepochopitelných důvodů jejich velitelem.

Problémem bylo také vzájemné dorozumívání. Ve služebním styku se používala angličtina 21. století, tvořící jakési vojenské esperanto. Mužstvo ji považovalo za úředně nařízený atavismus a mimo službu ji zásadně ignorovalo.

V jednotce jsme byli pouze tři, kteří nepocházeli z 25. nebo 26. století, a také jediní narození ještě normálně. Všichni ostatní vznikli biotechnickým způsobem a již v embryonálním stadiu byli uzpůsobováni pro vojenskou službu. Proto také jako vojáci byli prvotřídní, zato však v ostatních směrech, včetně vlastností, které v naší době patřily ke cnostem, byli naprostí ignoranti. Atilla by nad takovými vojáky jásal a Napoleon by za ně dal cokoliv.

Kromě mne tu byl můj zástupce kapitán Charlie Moore a lékařka jednotky Diana Alsverová. Oba byli sice homosexuálové, neboť pocházeli z 23. století, kdy v důsledku přechodu na biotechnický způsob rození, tento vztah převládal. To však nevadilo, abychom se stali upřímnými přáteli. Ostatní důstojníci mne považovali za tvrdohlavého a bázlivého atavistu, který dostal velení jen v důsledku své seniority a kdoví jakou protekcí.

Jak jsem se již zmínil, naším úkolem bylo vybudovat na největší planetě systému Sade-138 podzemní základnu, opevnit ji a po dva roky hájit proti Tauranům. Pak prý budeme vystřídáni jinou jednotkou. Ta opustí za dva roky Stargate ovšem zcela naslepo, protože od nás žádnou situační zprávu nemůže dostat.

Planeta byla pustá, bez života, s vodíko-heliovou atmosférou. Teplota na rovníku se pohybovala mezi 25 - 17 stupni Kelvína a denní cyklus byl 38,5 hodin. Nejchladněji bylo před ránem, kdy vodík kondenzoval ve formě jemné mlhy pokrývající krajinu tak kluzkým povlakem, že se prakticky ani nedalo chodit.

Nebudu líčit obtíže, s nimiž jsme vybudovali a opevnili základnu. Proti napadení přímo z kosmu nás chránil náš křižník Masaryk II, který kromě těžkých zbraní měl k dispozici pět stihačů s tachyonovým motorem schopným vyvinout téměř rychlost světla. Dále bylo na palubě padesát letových robotů, z nichž každý nesl bombu typu Nova, která svým ničivým účinkem daleko převyšovala zastaralé vodíkové bomby. Velitelem této kosmické ochrany byla zkušená a rozvážná komodorka Antopolová.

I kdyby se nepříteli podařilo proniknout k planetě, zdaleka neměl ještě vyhráno. Naše podzemní základna byla obklopena kruhem dvacetipěti samonaváděcích laserů reagujících ve zlomku milisekundy. Předpolí bylo zajišťováno pásy nukleárních min, vybuchujících

při sebemenším impulsu. Stačilo i jen projít v blízkosti miny, aby byla uvedena v činnost. Reagovala i na nízkoletící letadlo.

Pro přímý boj bylo mužstvo vybaveno megawattovými lasery a každá četa měla k dispozici tachyonový raketomet a dva automatické granátomety. V případě, že by došlo k nejhoršímu, mohli jsme ustoupit do stazového pole, tvořícího pomyslnou kupoli o průměru asi padesáti metrů. Jeho princip mi zůstával záhadou, i když jsem věděl, jak je používat. Měl jsem sice vysokoškolský diplom fyzikálních věd, jenže časové rozpětí mezi jeho vydáním a dnešní úrovní vědeckého poznání bylo zhruba stejné jako mezi Galileem a Einsteinem.

Uvnitř stazového pole neexistovalo prakticky nic. Světelné, elektrické, magnetické a radiační jevy se zde vůbec neprojevovaly a žádný předmět se nemohl pohybovat rychleji než 16,3 m za sekundu, takže uvnitř tohoto pole nebylo možno použít moderních palných zbraní, i kdyby nakrásně fungovaly. Dokonce i bomba typu Nova by zde neměla větší účinek než jako kus hozeného kamene. Každý pozemšťan nebo Tauran, který by vstoupil do pole bez příslušné izolace, zemřel by ve zlomku vteřiny.

Z toho důvodu nebylo možno v areálu pole bojovat ničím jiným než starobylými zbraněmi, které byly nahromaděny kolem kosmického stíhače, tvořícího poslední ústupovou cestu, ovšem jen pro sedm lidí. Tento stíhač vybavený Nova bombou, obklopený hromadami mečů, štítů, oštěpů a luků, vytvářel dojem přímo směšného anachronismu.

Jedním z předmětů denní výuky byl nácvik ovládání těchto zbraní, a tak vojáci 26. století se vypracovali na celkem obstojné šermíře, oštěpáře, lukostřelce a vrhače nožů. Všeobecně pak panoval názor, že pokud situace nás donutí, abychom se k nim uchýlili, znamená to předzvěst konce. Upřímně řečeno, nemohl jsem se ubránit myšlence, že na tom něco je.

2.

Uplynulo přesně 400 dní od doby, kdy jsme přistáli. Základna, včetně obrany byla vybudována, dnešní cvičení bylo za námi, a tak

jsem seděl u stolu a připravoval pracovní plán na příští den. Kapitán Charlie se rozvaloval v křesle naproti mně a cosi četl. Náhle zabzučel hyperfon a nepřirozeně klidný hlas komodorky Antopolové oznamoval:

"Jsou tady."

"Co říkáte?"

"Že jsou tady. Tauranský kosmický křižník právě vystoupil z kolapsarového pole. Rychlost 0,8 c, decelerace 30 g. Přibližně."

Charlie povstal a naklonil se ke mně přes stůl: "Co se děje?"

Mávl jsem rukou, aby nerušil. "Kdy se do nich pustíte?"

"Hned jak položím hyperfon."

Vstal jsem od stolu a zapnul logistický počítač přímo napojený na jeho dvojníka na Masaryku 2. Zatím co jsem dostával údaje, Charlie manipuloval se zařízením pro vizuální kontakt. Komputer mi oznámil, že než Taurané zbrzdí na přistávací rychlost, uplyne jedenáct dní. Ovšem za předpokladu, že manévr bude probíhat rovnoměrně při maximálním brzdění. Ale jak my, tak Taurané věděli, že při rovnoměrně probíhajícím manévru lze lehce zjistit bod kontaktu a potlouci je jako mouchy na stěně. Proto zcela určitě budou měnit intenzitu brzdění, aby zaměření co nejvíce ztížili.

Na základě předchozích zkušeností o chování Tauranů v podobných situacích, komputer sestavil tuto pravděpodobnostní tabulku:

	Kontakt nastane ve dnech:	Pravděpodobnost jevu:
	11	0,00001
	15	0,00151
	20	0,03216
	25	0,10327
	30	0,67633
	35	0,82058
	40	0,92652
	45	0,99357
	50	0,99937
Střední hodnota:	28,9550 dne	0,50000

Ale ať kontakt, či-li bod přechodu na přistávací rychlost, nastane za 28,9550 dne nebo třeba za čtrnáct dnů, pro nás to znamená

celou tu dobu sedět a nečinně přihlížet jak se Antopolová spolu s Tauran̆y prohánějí nepředstavitelnou rychlostí celým systémem. Pokud bude naše komodorka úspěšná, žádný boj se konat nebude a my budeme moci klidně točit palci a čekat na vystřídání.

Na obrazovce se ze zeleného bodu, představujícího náš křižník, odloučil menší bod stejné barvy. Současně se na displayi objevil nápis: Stíhací robot č. 2 odstartoval.

"Vyhlašte nástup mužstva!", nařídil jsem Charlieovi, "pokud je čas, procvičíme ještě jednou používání těžkých zbraní."

Aby otřesy půdy nepoškodily těžké lasery, rozestavené kolem perimetru, vypnuli jsme je po dobu cvičení. Jeho průběh prokázal, že vojáci své zbraně dokonale ovládají, i když značný podíl na úspěchu cvičení měla jejich naprostá automatika. Stiskem knoflíku se zvolila vhodná výbušná síla projektilu, a pak stačilo jen dostat cíl do zaměřovače, který samočinně nastavil prvky střelby a současně odpálil náboj.

Byl jsem právě u čtvrté čety, když volal Charlie a žádal, abych se rychle vrátil. Předal jsem tedy velení kapitánu Heimhoffovi a pospíchal zpět do naší pozemní základny.

"Podívejte se", Charlie ukázal na obrazovku, kde zářil nový rudý bod. Display jej identifikoval jako Tauranský křižník č. 2. Objevil se asi před pěti minutami a komputer udával stejně jako u prvního: 30 G a 0,8 c.

"Hlásil jste to Antopolové?"

"Hned jak se objevil."

"Hm. Zdá se, že se chystá něco velkého. Asi se nevyhneme přímému boji. Proti takové přesile Antopolová nemá šanci. Nechtěl bych být v její kůži!"

Po celé příští dva týdny jsme nedělali nic jiného než pozorovali na obrazovce jak se honí zelené a rudé body, z nichž některý občas zazářil oslnivě bílým světlem a zmizel. Jak my, tak i Tauran̆é používali ve svých kosmických stíhačích a létajících robotech torpéd s náplní Nova, jejichž teplota při výbuchu dosahovala hodnot naměřených ve středu slunce. I když nezasáhla cíl, její radiace zničila veškerá elektronická zařízení nepřátelského bojového prostředku, který pak nežízen zmizel v kosmu navždy. Pokud se Taura-

nům podaří zničit náš křižník a jeho doprovod, jistě jim zbude několik Nova bomb pro nás. Za těchto okolností se naše snaha o perfektní ovládání pozemních zbraní jevila jako zbytečné mrhání časem a energií.

V duchu jsem uvažoval, koho určím do kosmického stíhacího letounu, umístěného v stázovém poli, až situace se stane kritickou. Mohu si jedno místo rezervovat pro sebe? Raději ne. Zcela jistě by mne odsoudili pro dezerci, což se trestalo vyhozením do kosmického prostoru.

Je ale naše situace skutečně tak beznadějná? I když ztratíme svou ochranu proti útoku z kosmu, máme slušnou naději zničit nepřítele jakmile se pokusí o přistání. Ani použití Nova bomb nemusí ještě znamenat náš konec. Něco jiného je jejich navádění na cíl v kosmu, kde prakticky kromě cíle nic jiného není a něco jiného chtít zasáhnout naši základnu, která je pod zemí, takže pro střelbu z tak obrovských dálek neposkytuje žádný naváděcí bod.

Moje nálada prudce stoupla, když zelený bod, představující jednoho z našich létajících robotů, zasáhl první tauranský křižník. Síly jsou vyrovnány!

Antopolová měla k dispozici ještě dva kosmické stihače a osmnáct létajících robotů. Zřejmě vsadila vše na jednu kartu, protože je vypustila proti druhému nepřátelskému křižníku.

To byla chyba, protože kromě palubních zbraní, neměla nic, čím by mohla čelit nepřátelskému útoku. Zařvali jsme vztekem, když jeden z nepřátelských létajících robotů pronikl přehradnou palbou palubních laserů a zasáhl křižník, který zazářil a zmizel z obrazovky. Oba zbývající stihači zapnuli motory na plný tah a prchali z boje. Ani jsem se jim nedivil. Bez zázemí mateřského křižníku neměli sebemenší naději na přežití, když navíc všech osmnáct robotů se postupně měnilo na oslnivě bílé body, které zazářily a zmizely. Asi po dvaceti dnech usilovného brzdění se rychlost obou stihačů sníží natolik, že budu moci přistát na planetě, a tak se zachránit. Pokud ovšem do té doby budeme ještě na živu.

3.

Tauranům trvalo pět dní, než se přiblížili naší planetě natolik, aby mohli zahájit druhou fázi operace - připravit podmínky pro přistání. To znamená, že se musí pokusit umlčet naše těžké zbraně, či-li nasadit své letové roboty proti našim těžkým laserům.

Vybral jsem padesát mužů a žen, které jsem umístil do stázového pole jako poslední rezervu pro případ, že by se nám nepodařilo sestřelit všechny roboty a některý by s náloží Novy pronikl k základně. Ve skutečnosti to nemělo smysl. Nepřítel mohl vyčkávat před polem s připravenými lasery až posádka z pole vystoupí. Člověk ve skafandru tam vydrží tak týden, nanejvýš deset dní. Pak nezbude nic než pole vypnout a v tom okamžiku ho Taurané spálí.

Pak jsem si znovu sedl k obrazovce a sledoval rudé body, které postupně nabývaly na intenzitě. Náhle jsem strnul. Až na samém okraji obrazovky se objevily dva zelené body. Byli to naši stihači, kteří se zřejmě vraceli do boje, který nemohl skončit jinak, než jejich zničením.

Oddechl jsem si.. Dokud Taurané nevyčistí prostor kolem planety, těžko se budou moci pustit do pozemních operací. Ale byla to klamná naděje. Od tauranského křižníku se oddělily čtyři rudé tečky.

"Létající roboti", zamračil se Charlie. "Zdá se, že jsme v tom. Mám dát rozkaz posádce, aby zaujala venku bojovné postavení?"

"Mám dojem, že by to bylo předčasné", řekl jsem po chvíli přemýšlení. "Zatím bude stačit, aby si oblékli skafandry a byli připraveni. Teď musí vstoupit do hry naše těžké zbraně v terénu."

Lasery fungovaly bezvadně. Ve zlomku vteřiny se změnily všechny čtyři nepřátelské stroje ve žhoucí koule. Jednomu z nich se však podařilo v posledním okamžiku vypustit Novu.

Se zatajeným dechem jsme sledovali její let. Blížila se k nám, rostla, ale pak jsme vydechli úlevou. Ve velké výšce přeletěla základnu a vybuchla někde až za horizontem. Naše třicet metrů pod zemí umístěné stanoviště se prudce otřáslo a na obrazovce se obje-

víla obrovské oslnivě zářící koule. Dokonce ještě za hodinu obzor zářil oranžovým světlem. Charlie hlásil, že teplota v okolí základny stoupla o padesát stupňů.

Příští nálet, který tentokráte podniklo osm strojů, byl stejně hladce odražen. Přitom však vybuchly čtyři Novy a obzor se znovu rozzářil, tentokráte daleko intenzivněji než předtím. Charlie starostlivě oznámil, že okolní teplota stoupla na 300 stupňů Kelvína, což je více než činí bod varu vody. To mne znepokojilo. Naše skafandry sice vydrží více než tisícistupňovou teplotu, ale citlivá čidla našich těžkých laserů mohla přestat fungovat a zbraně by byly k nepotřebě.

Komputer na můj dotaz citoval z příručky celou řadu dobrých rad jak zajistit funkci zaměřovačů i při nadměrné teplotě. Jejich realizace však vyžadovala mít po ruce plně vybavenou zbrojířskou dílnu, což v našich podmínkách byl holý nesmysl. Jediný konkrétní údaj, který jsem se dozvěděl, byl, že poruchy zaměřovačů začínají při 420° a při 720° se jejich mechanismus definitivně zasekne.

Charlie mezitím dále sledoval obrazovku. "Tentokrát jich letí šestnáct!", hlásil.

Z toho mála, co jsme o Tauranech věděli, vyplýval zajímavý poznatek, že jsou z neznámých důvodů zatíženi na druhou mocninu čísla dvě. Proto první sled robotů měl čtyři stroje, druhý osm a nyní jich letí šestnáct.

"Doufám, že ten jejich křižník jich nemá tolik, aby příště jich vypustil třicet dva", zabručel jsem znepokojeně a zapojil komputer. Dozvěděl jsem se, že křižník od začátku střetnutí jich použil celkem 44. Některé tauranské křižníky prý jich mohou mít na palubě až 128, ale k identifikaci takového typu křižníku chybí potřebná data. Nelze proto zjistit, kolik jich ještě je na palubě.

Asi za půl hodiny se šestnáct létajících robotů dostalo do dosahu našich laserů. Byly samozřejmě ihned zničeny, ale ...

"Venkovní teplota stoupla na 800°", hlásil Charlie. Jeho hlas se chvěl potlačovaným vzrušením. Pohlédl jsem na obrazovku a téměř jsem oslepl.

"Ještě jeden letí - a přímo na nás!", Charlie se jen stěží ovládal. "Lasery pálí, ale on letí dál!"

Bylo jasné, že mechanismus laserů přestal fungovat, takže se setrvačnosti pálily jen jedním směrem.

"Je přímo nad námi a zastavil se!", řval Charlie.

Mimoděk jsem zavřel oči a čekal na smrt, ale výbuch, který by naši základnu i se širokým okolím proměnil v atomy, nepřicházel. Mimoděk jsem pohlédl na obrazovku a spatřil divně tvarovaný stroj, stojící nehybně nad námi, od jehož lesklého povrchu se odrážely vzdálené záblesky našich bezmocných laserů. Za okamžik se však stroj dal do pohybu a zmizel směrem odkud přiletěl.

"Výzvědný letoun", řekl jsem, stíraje si z čela studený pot. "To je nepříjemné. Teď o nás budou vědět všechno."

Kapitán Charlie pronesl slovo, jehož tvar se sice století po století měnil, ale význam zůstával stále týž. "To znamená, že vědí také o našich zaseklých laserech", dodal zachmuřeně. "Nebylo by na čase stáhnout se do staze?"

"Není proč spěchat. Uvidíme, s čím na nás přijdou příště."

Vyčkávali jsme několik hodin. Venkovní teplota se stabilizovala na 690°, což zhruba odpovídá bodu tání zinku. Zkusil jsem dálkové ovládání laserů, ale jejich zaměřovací mechanismus stále ještě nefungoval.

"Už zase letí", hlásil Charlie. "Tentokrát je jich osm. Jestli zase ... Stop! To nejsou roboti, ale výsadkové transportéry!"

"Zdá se, že podle zjištění výzvědného letounu mají v úmyslu zmocnit se základny a ne ji zničit", řekl jsem zamyšleně. "Nakonec nic neriskují. Kdyby jim to nešlo, tak vždycky mohou útok přerušit a pokračovat v náletech robotů. Některá Nova se nakonec přece jen trefí."

Zavolal jsem poručici Brillovou, aby ze stázového pole přivedla oněch padesát mužů, které jsem tam umístil a přivtělila je ke své četě. Pak obsadí severovýchodní a severozápadní přístupy k základně a vytvoří tak první obrannou linii. Ostatní čety zůstanou v podzemní základně jako rezerva. Pokud by se ukázalo, že Taurany nelze zastavit, dám rozkaz, aby podzemní chodbou přešli ze základny do stázového pole. Brillová to bude mít horší, protože se svou četou bude muset ustupovat pod palbou - pokud ovšem někdo z nich zůstane na živu.

Charliemu a poručnici Hilboe jsem nařídil, aby se věnovali našim venkovním laserům a snažili se je uvést do chodu. Pokud by se to nepodařilo, budou pálit směrem, v němž zaměřovače ustrnuly, pokud se tam objeví nepřítel.

"Transportéry přistanou za pět minut, ale objevilo se dalších osm!", hlásil Charlie.

To by znamenalo, že budou útočit ve dvou vlnách. Vžíval jsem se do situace tauranského velitele. Co bych asi dělal já, být na jeho místě? Buď bych útokem typu kamikadze obětoval první vlnu, čímž bych zjistil rozmístění hlavních prvků obrany, které by pak druhá vlna mohla metodicky likvidovat. Nebo obráceně, první vlna se zakopá a podpoří palbou útok druhé vlny, která se přes ni převalí. Třetí možnost pak je hromadný útok obou vln najednou.

Z hlediska obránce se mi ani jedna z těchto možností nelíbila. Moment nejistoty spočíval především v tom, že jsem nevěděl, kolik Tauranů je v každém transportéru namačkáno. Mohli tam být čtyři, ale také 128 a tyhle transportéry byly poměrně velké ...

"Tři minuty do přistání první vlny", ozval se Charlie.

Sedl jsem si k řadě monitorů zobrazujících naše předpolí. Možná, že si vyberou k přistání rovinatou oblast, kde jsou umístěny naše miny, jinde je pro balvany a skaliska přistání prakticky nemožné.

Pak mne zachvátilo něco jako výčitky svědomí. Sedím si v bezpečí hluboko pod zemí a jenom dávám rozkazy na všechny strany. Co si o mně myslí ti obětovaní chudáci tam venku v zákopech? Asi totéž, co jsme si během naší první akce mysleli o našem kapitánu Stottovi, který si hověl ve stacionárním modulu, zatím co my umírali na zemi.

"Hillboe, zvládla byste ty lasery sama?"

"Jistě, pane."

"Dobře. Charlie, převezmete za mne velení a já se půjdu podívat ven k Brillové."

"To bych nedělal, pane. Zabijí vás!"

"Myslíte mužstvo? Vím, že mne nemají zvlášť v lásce, ale ..."

"Neslyšel jste co na svých frekvencích mezi sebou povídají? Že prý jste si na ně zasedl a poslal na smrt, zatím co druzí si hoví v podzemí a mají možnost kdykoli se odsunout do stazového pole."

"Co tomu říká poručice Brillová?"

"Tu jsem neslyšel. Buď má moc práce, nebo s tím názorem mlčky souhlasí. Nebo také ...", Charlie větu nedokončil, protože zaňval: "Už jsou tady!"

Jak jsem předpokládal, přistáli v minovém poli. Jeden transportér byl ještě ve vzduchu sražen výbuchem miny, spadl a převrátil se. Z jeho trosek se vymotalo dvanáct neforemných postav ve skafandrech. Bylo-li tam původně šestnáct Tauranů, pak je jich v první vlně zhruba tolik, jako nás.

Ostatní transportéry přistály beze ztrát. Měl jsem pravdu. V každém z nich bylo šestnáct Tauranů. Postupovali rychle přes minové pole bez ohledu na to, že co chvíli se zablesklo a Tauran zmizel v oblacích dýmu a létajícího kamení.

Poručice Brillová dala rozkaz k palbě. Taurané padali, ale zbylí postupovali bez ohledu na ztráty, takže zanedlouho byli z minového pole venku a v terénu, který svým členitým charakterem skýtal dobré možnosti krytí. Na naši palbu odpovídali zbraněmi podobnými našim.

Koutkem oka jsem zahlédl, že Charlie nechal být své laserové monitory a s vytřeštěným zrakem zírá na obrazovku, na níž náš satelit přenášel situaci v kosmu.

"Na to se vykašlete a věnujte se raději laserům!", vybuchl jsem vztekle.

"Ta loď, pane, - ten jejich křižník!"

"Co se děje?"

"Zmizel!"

Měl pravdu. Rudé body na obrazovce patřily jen přibližující se druhé vlně tauranských transportérů.

"Kdy zmizela?"

Charlie zapnul play-back. Na obrazovce bylo vidět rudý bod na přátelského křižníku a tři zelené tečky, které se k němu přibližovaly. Jeden z našich uprchlých stíhačů se vrátil a vypustil proti křižníku dva létající roboty. Za okamžik sám zmizel v bílém záblesku, ale oba roboti pokračovali ve svém letu dále.

Display udával, že kontakt nastane za deset vteřin. Protože roboti letěli téměř rychlostí světla, neměl tauranský křižník šan-

ci, i když letěl stejným směrem. I kdyby se mu podařilo roboty zasáhnout, nic by to na věci neměnilo. Při té rychlosti je jedno, trefí-li jej Nova nebo jenom plivanec.

Ve zlomku vteřiny první robot desintegroval křižník, zatím co druhý, letící za ním, po ztrátě cíle pokračoval ve svém letu směrem k planetě. Druhý stihač, který se srážky nezúčastnil, zřejmě pokračoval ve svém útěku. I kdyby brzdil přetížením 25 G, bude se moci vrátit asi tak za dva měsíce.

Na velitelské frekvenci se ozvala Brillová. Hlásila, že má čtyři padlé, ale počet útočících Tauranů byl zredukován na polovinu.

4.

Náhle jsem si na něco vzpomněl. Od místa kosmické bitvy je naše planeta vzdálena asi tisíc světelných sekund. Proti nám se řítí téměř rychlostí světla náš zbylý robot s Novou na palubě, což znamená, že při srážce s planetou se její výbušná síla nepředstavitelným způsobem zvýší.

Skočil jsem ke komputeru a formuloval otázku, kolik energie vyvine Nova letící navíc rychlostí 0,9 c. Odpověď byla chmurná. Desetkrát větší, než mělo největší zemětřesení v historii Země, a to navíc na planetě podstatně menší!

Nechal jsem všeho a přepnul svůj velitelský vysílač na obecnou frekvenci: "Rozkazuji všem, opakuji, všem okamžitě opustit podzemní základnu, okamžitě, okamžitě!" Současně jsem odblokoval mechanismus spojující přechodovou komoru s výstupem do terénu.

"Co to děláte, pane, to je šílenství!", Charlie a Hillboe stáli za mnou a dívali se na mne, jako bych ztratil rozum.

"Zemětřesení - strašných rozměrů", zasípal jsem a pohlédl na display, "přesně za - 415 vteřin!"

"Myslíte, že v zákopech to bude bezpečnější?"

"Nevím. Ale v každém případě musíme ven z této pasti!"

Vyběhli jsme ven a okamžitě zalehli. Měli jsme štěstí. Ve zlomku vteřiny nad námi přeletěl laserový paprsek. Usoudili jsme, že

přes všechny výhrady to bude v zákopech bezpečnější a vskočili do nejbližšího krytu. Byli tam čtyři muži a ženy z čety Brillové, která právě zaváděla dvě družstva na předsunuté stanoviště.

"To jste vy, majore, co tady děláte?", řekla, když se vrátila. Něco jsem zamručel a potají sledoval reakci osazenstva zákopu. Co kdyby mezi nimi byl někdo, kdo jde po mém skalpu?

"Co to má být s tím zemětřesením?"

Stručně jsem jí vysvětlil situaci.

"Je zajímavé, že jsem neviděla nikoho vycházet z přechodové komory ven do terénu. Že by se všichni rozhodli dát přednost stázovému poli?"

"Někteří tam jistě šli. Je to nakonec podzemní chodbou stejně daleko jako sem. Pokud ovšem neuposlechli rozkazu a zůstali dole ...", potřásl jsem zachmuřeně hlavou a přeladil osobní vysílač znovu na obecnou frekvenci, abych se přesvědčil, zda někdo v základně nezůstal. K řeči jsem se však nedostal, protože náhle se zem pode mnou propadla a v příštím okamžiku vyletěla zase nahoru. Vymrštila nás několik metrů vysoko a když jsme dopadli zpět, chvěla se tak, že jsme se nemohli postavit na nohy.

Temné zadunění, které se ozvalo za mnou, ohlašovalo zkázu naší podzemní základny. Otočil jsem se ještě včas, abych zahlédl, jak země klesá a vytváří hluboký kráter, sahající téměř až ke stázovému poli.

Náhle se přede mnou objevila postava až dosud skrytá za výběžkem skály a s leknutím jsem si uvědomil, že to není člověk. Bleskurychle jsem ho srazil ručním laserem, stejně tak jako druhého, který vylézal za ním. Pak jsem se otočil a utíkal, abych se dostal z terénu, který byl již zřejmě v rukou nepřítele. Za mnou prchali Charlie a Brillová, občas pálíce po neforemných postavách vynořujících se ze clony kouře a změti balvanů. Zastavili jsme se až na okraji stázového pole.

Nařídil jsem Brillové, aby ze stázového pole vyvedla všechny, kteří se tam ukryli. Bude třeba organizovat novou obrannou linii, zejména, když lze každou chvíli očekávat novou vlnu útočníků.

Zdálo se mi, že útok Tauranů se zastavil v místech, kde před námi byl nekrytý terén. Nebylo divu. Z prvního výsadku jich zřej-

mě zbylo příliš málo, než aby se pokusili o zteč přes rovný terén. Zřejmě vyčkávali, až k nim dorazí druhá vlna.

Po chvíli se vrátila Brillová. Hlásila, že pod kupolí stázového pole našla pouze jedenáct mužů. Ostatní zřejmě neuposlechli rozkazu a zůstali v základně. Navždy.

"Mám v akci ještě padesát tři vojáků", dodala. "Další neodpovídají, ale to nemusí znamenat, že jsou mrtví. Pošlu jim na pomoc těch jedenáct ze staze."

"Dobře", souhlasil jsem. "Ať zatím drží pozice, pokud nezjistíme, zda už fungují těžké lasery."

V tom přistála druhá vlna, a to přímo v perimetru základny. "Dejte se do nich raketovými granáty!", řval jsem na Brillovou, která sledovala jako hypnotizovaná přistávací manévr Tauranů. Než však mohla dát příslušný rozkaz, zadržel jsem ji. Přistávající transportéry byly totiž alespoň pětkrát větší než jaké měla první vlna. Jeden z nich zastavil několik set metrů od nás a vychrlil podle mého odhadu nejméně padesát Tauranů. To znamená, že jich v něm bylo 64, což násobeno osmi dává 512, či-li zhruba desetkrát tolik, kolik bylo nás, nepočítaje zbytek z první vlny. Takovou sílu nelze zadržet.

"Slyšte všichni, slyšte všichni! Volá k vám major Mandella!" Snažil jsem se, aby můj hlas na velitelské frekvenci zněl klidně a přirozeně. "Zastavíme boj a spořádaně ustoupíme do stázového pole. Druhá a čtvrtá četa zatím zůstanou na pozicích a budou krýt ústup první a třetí. Ty ustoupí na polovinu vzdálenosti od stázového pole, kde zalehnou a budou krýt palbou ústup druhé a čtvrté čety. Ty se zastaví těsně u pole a umožní tak, aby se první a třetí k nim připojila. Jakmile budou všechny čety pohromadě, ustoupí společně do stázového pole."

Když jsem vyslovoval slovo ústup, přímo mne pálil jazyk. Toto slovo totiž není ve vojenském řádu. Nanejvýše jsem mohl říci úhybný boj.

Nakonec to byl spíše úhyb než boj. Všechno to prchalo hlava nehlava ke spásnému poli a je nepochopitelné, že Taurané je nepostříleli jako králíky. Asi byli sami překvapeni obratem situace, protože začali pálit, až když většina mužstva byla v bezpečí.

Kolem mne se mihla nepřátelská raketa a roztavila skálu asi dvacet metrů za mnou. Řekl jsem si, že statečnost není vždy na místě, otočil se a uháněl k poli. Současně se mnou do něho vnikla raketa, která letěla tak blízko, že jsem se jí mohl dotknout rukou.

První čeho jsem si v poli všiml, byla raketa, která mne minula. Letěla líně kupředu a asi za tři vteřiny dosánla protější stranu kupole vzdálené padesát metrů. Venku se okamžitě vypařila, protože její kinetická energie ztracená zpomalením na necelých 16 m/sec se po proniknutí stázovým polem venku zase vrátila ve formě tepla.

U vnitřního okraje pole leželo devět mrtvol. Jejich skafandry byly neporušeny, ale specielní izolace, potřebná pro pobyt vé stázovém poli, zřejmě byla poškozena v průběhu boje. Jakmile pak vstoupili do pole, ustala veškerá elektrická i chemická aktivita v tělech, a to je okamžitě zabilo. Protože se zastavil také pohyb molekul, teplota jejich těla klesla až téměř k absolutní nule.

Gesty, připomínajícími hluchoněmého, jsem shromáždil přítomné kolem sebe. Bylo třeba dohodnout postup pro případ, že by Taurané nehodlali čekat, až sami vystoupíme z pole, ale rozhodnou se zaútočit.

Pod trupem kosmické stihačky, tvořící poslední naději na záchranu pro sedm vyvolených, ležely na hromadách středověké zbraně. Bylo jich hodně, protože se počítalo s vybavením původního počtu mužstva, zatím co nás zbyla necelá polovina.

Každý dostal meč a štít. Pak jsem napsal prstem do sněhu: "Kdo umí střílet lukem, ať zvedne ruku!"

Přihlásilo se jich pět. Vybral jsem ještě tři, takže všech osm luků mohlo být využito. Každý z lukostřelců dostal dvacet šípů. Luky byly totiž naší nejdůležitější zbraní pro chvíli, než nepřítel přijde na dosah sečných zbraní. I když šíp letěl rychlostí maximálně 16 m/sec, nebyly v šedém prostředí pole téměř vidět. Byly těžké, dobře vyvážené a opatřené hrotem s diamantovou jehlovou špičkou. Oštěpy tuto výhodu neměly. Pro jejich velikost byly v letu dobře vidět a protivník se jim mohl vyhnout.

Rozestavil jsem lušištníky v kruhu kolem letounu a do mezer mezi nimi jsem umístil oštěpáře, muže s bojovými holemi, sekeráře a vrhače specielních nožů majících tvar měsíčního srpku s držadlem. Jejich specielní ocel byla ostřejší než břitva.

Pak jsem poodstoupil a kriticky hodnotil tuto zvláštní bojovou sestavu. Za daných okolností to bylo maximum, co jsem mohl udělat. Ale početní převaha Taurani vyjádřená poměrem asi 600 : 42 byla taková, že by na nás mohli jít beze zbraní a potlouci všechny jen kameny. Ovšem za předpokladu, že znají princip stázového pole. Protože však jejich technologie byla všude jinde zhruba na naší úrovni, není důvodu, proč by tomu nemělo být i v tomto případě.

Pak jsme čekali několik hodin ve stálém napětí. Vědomí, že jsme prakticky odsouzeni k smrti, působilo depresivně a prostředí kolem nás tento pocit ještě zvyšovalo. Nebylo možno mezi sebou hovořit, nic nebylo slyšet a všechno kolem nás bylo mlhavě šedé - sníh, lidé, letadlo, zbraně.

Každý byl zahloubán do svých ponurých myšlenek, takže uplynulo několik drahocenných vteřin, než si všichni uvědomili, že Taurané zahájili útok. Střechou stázové kupole na nás začala padat mračna šípů. Ti, kteří útok včas zpozorovali, chránili se štíty zvednutými nad hlavu, ale jak upozornit ostatní, když vzájemná komunikace byla vyloučena? Jedině dotknout se souseda rukou, ale co když právě nebyl na dosah?

Když útok ustal, leželo na zemi pět mužů. Jedním z těchto nešťastníků byl lučištník, jehož luk a šípy jsem sebral a postavil se na jeho místo. Předtím jsem ale oběhl celý kruh obránců a více méně zmatenou gestikulací všem naznačil, aby v případě, že spatří cokoliv podezřelého, ihned dotekem ruky uvědomili svého souseda po pravé straně. Ten pak upozorní dalšího, až pokyn oběhne celou obrannou formací. Několikrát jsem si to prakticky vyzkoušeli a celkem to fungovalo.

Mimochodem, toto opatření mi zachránilo život. Dotek mého souseda a jeho gesto mne upozornilo na novou sérii padajících šípů. Rychle jsem zvedl štít, který se vzápětí otřásl třemi údery.

Zatím, co jsem z něj vytahoval šípy, asi tři sta Taurani vstoupilo náhle ze všech stran do stázového pole. Jako živá zeď se k nám pomalu blížili, metajíce krátké oštěpy, které jsme lehce zachycovali na štítech nebo se jim vždy stačili uhnout. Každý z nich měl malý kulatý štít stěží kryjící jejich neforemnou hruď a směsici různých zbraní, včetně dlouhých mečů.

Dvaceti šípy jsem zasáhl dvacet Tauranů, neboť byli namačkáni tak, že jsem se nemohl minout. Stejně úspěšní byli i ostatní naši lukostřelci. Šípy a těžkými oštěpy jsme zabili asi polovinu útočníků dříve než začal boj muže proti muži. Stále nás však počtem převyšovali v poměru asi 3 : 1.

Ještě dříve než se přiblížili na dosah, zasáhly do boje naše vrhací nože. Přestože točící se srpovitá ostří bylo dobře vidět a trvalo asi půl vteřiny než nůž doletěl k cíli, téměř každý si vyžádal svou oběť. Taurané totiž mechanicky pozvedli štít, jímž nůž projel jako cirkulárka lepenkou.

Pak jsme se srazili. Do boje vstoupily naše bojové hole opatřené na jedné straně bodcem a na druhé těžkým ostřím. Ale Taurané byli buď tak stateční, nebo to bylo jejich zvláštní bojovou metodou, že na tento způsob boje jsme těžce doplatili. Aniž se bránil, nechal se vždy jeden Tauran probodnout holí a umíraje, pevně uchopil hůl oběma rukama. Muže, který se zoufale snažil hůl vyprostit, pak lehce skolil dlouhým mečem Tauran, který postupoval za padlým druhem. Jiným nepříjemným překvapením byla šňůra vrhaná jako bolas, jenže namísto kuliček měla svazek ostnatého drátu. Stačilo, aby vržená šňůra zachytila za skafandr a trhnutím jej proděravěla. Smrt následovala okamžitě.

Přesto všechno byla naše obrana tak účinná, že z třech stovek útočníků jich zbylo jen něco přes dvacet. Jakoby na povel se všichni otočili a pomalu odcházeli z bojiště. Ti z nás, kteří měli ještě dostatek sil, vrhali po nich oštěpy a zasáhli ještě asi tři. Ostatní se ani neotočili a když překročili okraj pole, zmizeli jako kouzlem.

Rychle jsem spočítal ty z nás, kteří ještě byli na živu. Z původního počtu, který se uchýlil do stázového pole, nás zbylo 28, tedy o něco víc než polovina. Asi desetkrát více Tauranů leželo na zemi v celých hromadách, ale vítězství mne nijak netěšilo. Byl to jen odklad neodvratného konce. Až nastoupí proti dvacetiosmi zbývajících tří sta Tauranů, o výsledku nemůže být pochyb.

Chodili jsme od těla k tělu a vytahovali drahocenné šípy. Bojových holí, které se staly pro mnohé z nás osudnými, si nikdo nevšímal. Pak jsme se shromáždili pod trupem letounu. Spočítal jsem

důstojníky: Charlie a Diana byli na živu, ale Brillová doplatila životem na svou bojovou hůl. Z ostatních přežili jen poručíci Wilber a Stydlowská.

Uplynul den a zdálo se, že Taurané se rozhodli nás dostat vyčkáváním. Při tom občas stříleli šípy, ne v celých mračnech jak před začátkem boje, ale vždy po třech až pěti. Tentokráte šípy však nepadaly jenom z výšky, ale přilétaly ze všech stran, takže přes veškerou opatrnost si vyžádaly další oběti.

Shlukli jsme se všichni pod trupem letounu, protože tam bylo relativně nejbezpečněji, ale stále více jsme dospívali k názoru, že situace je nadále neudržitelnou. Možná, že bude nejlépe udělat výpad, protože takhle nás postupně dostanou jednoho po druhém.

Abych vyzkoušel bdělost Tauranů, prostrčil jsem okrajem pole bojovou hůl. Když jsem ji vytáhl za okamžik zpět, byl její konec hladce upálen. Taurané zřejmě obklopili pole baterií samočinných laserů a pak se asi stáhli, aby si čekání krátili hrou v karty nebo jinou tauranskou zábavou.

Chodil jsem kolem letounu jako lev v kleci a úsilovně přemýšlel. Pak mne cosi napadlo. Gesty jsem všechny svolal - zbylo nás už jen dvanáct - a prstem napsal do sněhu:

"Vymontujte Novu z letounu."

"Odvalte ji k okraji pole a odjistěte."

"Posuňte okraj pole za Novu."

Bylo štěstí, že otvory do letounu byly otevřeny, jinak bychom se tam byli nedostali. V podmínkách stázového pole nefungovalo nic, co vyžadovalo jakoukoliv formu energie.

Nakonec se nám podařilo vymontovat bombu a odvalit ji ke kraji pole. Seržant Angelov odšrouboval pojistku a rychle se stáhl k ostatním pod trup letounu.

Za pomoci čtyř mužů jsem přemístil generátor vytvářející okraj pole asi o deset kroků zpět. Pak jsem stiskl páku, pole se posunulo za bombu, která v okamžiku zmizela.

Nebylo pochyb, že vybuchla. Její energie byla tak obrovská, že dokonce vrchol pomyslné stázové kupole zazářil oranžovým světlem. Současně se nás zmocnil pocit jakéhosi klesání asi tak, jako prudce sjíždějící zdviží. To znamenalo, že jsme klesali - nebo snad padali? - ke dnu kráteru vytvořeného výbuchem Novy.

Na čele mi vyvstal studený pot. Co když celá stázová bublina klesne tak hluboko, že roztavená láva ji pohltí a uzavře jako mouchu v jantaru? Ale i tak se nám snad podaří dostat se ven za pomoci laserů v letounu. Zbývá pak jen otázka, jak dlouho bude trvat než se dno a stěny kráteru ochladí natolik, abychom mohli bez nebezpečí vypnout pole a vystoupit ven. Znal jsem sice množství energie vytvářené výbuchem Novy, ale nic víc. Přesto jsem se pustil do výpočtů, jak dlouho budou stěny a dno kráteru chladnout na únosnou teplotu. Komputer v letounu by mi to řekl v tisícině vteřiny, ale pochopitelně ve stázovém poli nefungoval. Prstem ve sněhu jsem napsal rovnice, abych zjistil, za jak dlouho se okolí ochladí na přijatelných 500° Kelvína.

Seržant Angelo, jehož fyzikální znalosti byli podstatně modernější, prováděl totéž na druhé straně letounu. Ostatní s napětím přihlíželi. Vyšlo mi pět dní a Angelovi čtyři. Rozhodl jsem se z opatrnosti pro šest a nikdo neměl námitek.

5.

Ani nevím, jak jsme těch šest dní se zdravým rozumem přežili, ale konečně nadešel čas. Stál jsem u páky vypínače hlavního generátoru a váhal. Výbuch Novy bezesporu zabil všechny Taurany v širokém okruhu, ale co když někteří byli mimo akční radius bomby a nyní čekají, až vypneme pole. Poručil jsem Charliemu, aby zkušebně vysunul z pole bojovou tyč. Když ji vtáhl zpět, byla nepoškozená, ale to ještě nedokazovalo, že kolem nás nikdo není. Nakonec jsem se rozhodl. Zavřel jsem oči a stiskl páku.

Téměř současně jsem skoro ohluchl nárazem zvuku rozradostněných hlasů. Po čtrnácti dnech tíživého mlčení začalo mé osobná rádio znovu fungovat.

Stáli jsme uprostřed hlubokého kráteru téměř kilometr v průměru. Po Tauranech nebylo ani stopy. Radostně jsme se vrhli k letounu, uzavřeli jej a naplnili normálním vzduchem. Pak jsme shodili skafandry a nassávali plnými doušky životodárnou atmosféru. Ovšem

jen šest z nás, protože na víc kapacita zařízení nestačila. Své právo velitele jsem neprosazoval. Disciplinovaně jsem se postavil do druhého turnusu a trpělivě čekal až na mne dojde řada. Konečně jsem se dočkal. Jaká slast po tak dlouhé době vnímat něco jiného než recyklovaného Mandellu!

Když jsme se postupně zotavili, namačkali jsme se jak se dalo do prostoru stihačky. Po několika marných pokusech se mi podařilo spojit se s naší zbylou stihačkou kroužící v obrovských kruzích kolem planety a informovat posádku o naší situaci. Slíbili, že jakmile dosáhnou přistávací rychlosti, přiletí pro nás. Asi po šesti týdnech brzdění. V našem letounu bylo totiž jen sedm míst v zařízení, umožňujícím přežít kolapsarové skoky, takže nebýt druhé stihačky, musela by polovina z nás zde zůstat navždy.

Přečkat šest týdnů čekání nebylo nic lehkého, ale s nadějí na záchranu, jsme to vydrželi. Konečně jsme vzlétli. Bezpečně uložení v akceleračních tancích očekávali jsme netrpělivě přílet na základnu Stargate, vzdálenou 7 měsíců subjektivního času nebo chcete-li 340 let objektivního.

Na okamžik, kdy budu podávat na velitelství raport o splnění úkolu, jsem se vůbec netěšil. Pravděpodobně mne čeká vojenský soud. Ztráta 88 % svěřeného mužstva, kosmického křižníku, včetně doprovodu, s výjimkou dvou stihaček a zničení základny, rozhodně nebyl důvod k vyznamenání. Na druhé straně však ani Taurané nevyšli z boje lacino a svého hlavního cíle, kterým bylo zmocnit se základny, nedosáhli. Nakonec uvidíme.

Sedm století uplyne od chvíle, kdy jsem se rozloučil s Marygay a odletěl na Sade 138. Co nás čeká až vystoupíme z letounu? Poznáme vůbec ještě náš svět?

Podle instrukcí jsme přistáli na kosmodromu a hned nás čekalo překvapení. Všude bylo plno kosmických lodí všech typů, dokonce i dva tauranské křižníky! To bylo něco nepochopitelného, protože za mých časů byl kosmodrom vždy prázdný z obavy před nepředvídaným tauranským náletem.

Prošli jsme východem s nápisem "Pro navrátilce" a ocitli v hale, kde nás čekala krásná dívka s balíkem tunik zvláštního střihu, které jsme s nadšením vyměnili za své kosmické skafandry. Pak nás vyzvala, abychom ji následovali do instruktážní místnosti na konci

haly. Byla tak rozlehlá, že se nás patnáct v ní doslova ztrácelo. Tam jsem vyvalil oči. Na pódiu stála tatáž dívka, která nás uvedla, i když jsem bezpečně věděl, že naše průvodkyně zůstala za námi na chodbě. Že by lidé již natolik ovládali teleportaci, že i těch pár kroků jim přijde zatěžko?

K dívce se přidružil mladý muž oděný do tuniky stejné barvy a střihu jako jsme měli my i ona. Pod paží měl balík jakýchsi brožurek. Co mne však udivilo, byla skutečnost, že vyhlížel jako dvojče oné dívky. Krátce nás uvítal, vzal do ruky jednu z příruček, ukázal nám ji, odkašlal si a začal:

"Tyto knížky jsou pro vás. Informují vás o všem, co je třeba vědět o světě, v němž nyní budete žít. Všichni jste volni a svobodni, protože byly vytvořeny podmínky, kdy není třeba žádných společenských organizací, včetně vlád jakéhokoliv druhu. Především vám ale musím sdělit, že válka je u konce."

Nedůvěřivě jsme na sebe pohlédli.

"Jak se dočtete v této brožurce, válka skončila před 221 lety, kdy také vznikl náš nový letopočet. Nyní jsme v roce 221 Nové éry, či-li chcete-li, v roce 3 138 starého letopočtu."

"Jste poslední skupina vojáků této války, na kterou jsme čekali. Až odsud odejdete, zničíme Stargate, která vlastně je pomníkem lidské hlouposti a hanby." Odmlčel se a přejel nás soucitným pohledem.

"Je mi líto", pokračoval, "že jste byli nuceni prožívat tuto hroznou dobu a ještě více je mi líto, že vám nemohu říci, že to vše bylo v zájmu dobré věci. Naopak, tato 1 143 let trvající válka začala vlastně omylem a pokračovala tak dlouho proto, že obě rasy nebyly schopny se navzájem dorozumět. Taurané jsou mírní a dobrosrdeční tvorové, kteří po tisíciletí nevěděli, co je to válka a zdálo se, že i lidé spějí k tomuto cíli, zejména když objevili tajemství kolapsarových skoků a celý vesmír jim byl otevřen. Ale počáteční stádium této metody si vyžádalo četné ztráty, které některé vedoucí osobnosti tehdejší doby sváděli na Taurany, o nichž jsme se dověděli až při průzkumu do té doby nepřístupných dálek vesmíru. Byla to zejména vojenská klika, která si vyleštila staré medaile a spustila válečný pokřik. Důkazy o vině Tauranů byly sice více než pochybné, ale všichni, kteří na to poukazovali, byli umlčeni. Zejména se

argumentovalo nutností lidstvo sjednotit a ne je rozptylovat po nekonečných dálkách vesmíru.

Taurané byli nuceni se znovu naučit bojovat. Šlo jim to těžko, takže v technice zůstávali vždy o krůček za námi. Sice malý, ale nakonec by pravděpodobně válku prohráli. Důvodem, proč se obě rasy nemohly dohodnout, byl jejich odlišný biologický původ. Taurané byli po milióny let vytvářeni klonem jedné jediné individuality, a proto se nemohli domluvit s lidmi, z nichž každý tvořil separátního jedince. Teprve až k obdobnému procesu začalo docházet i u nás a posádky křižníků tvořily lidé vzniklí stejným způsobem, došlo k vzájemnému kontaktu, během něhož se vše vysvětlilo."

Vida naše překvapené a nedůvěřivé pohledy, usmál se a pokračoval: "Ano, my všichni jsme nyní klony, a sice od muže jménem Kahn. Všichni, jež budete napříště potkávat, jsou stejné podoby, se stejným způsobem myšlení, takže jsou vlastně jedinou osobou. Před 250 lety jsem se jmenoval Kahn, nyní jsem Člověk. Stejně tak ostatní, muži i ženy. Jsou ovšem ještě planety, kde se lidé rodí stejným způsobem jako dříve, takže pokud se domníváte, že naše společnost a životní podmínky jsou pro vás nepřijatelné, můžete si pro svůj další život vybrat některou z těchto planet."

"Zde na Stargate budete po deset dní našimi hosty. Pak vás rozvezeme kamkoliv budete chtít. A ještě něco. Za dobu vaší služby se váš žold nahromadil spolu s úroky a renumeracemi do astronomických výšek. Protože však dnes žádná ekonomika neexistuje, takže peníze neznáme, můžeme vám vaše požitky beze všeho vyplatit, ovšem formou jakéhosi diplomového šeku, jako suvenýr na dlouhá léta vaší služby. Tím končím. Pozorně si prostudujte tuto brožurku. Pokud budete mít další dotazy, milerádi je zodpovíme."

Rozešli jsme se poněkud rozpačitě. Nikomu nebylo do řeči, a tak jsem šel rovnou do svého pokoje. Těšil jsem se jako dítě na první mírovou noc strávenou ve skutečné posteli a všechny starosti o svou budoucnost jsem prozatím hodil za hlavu.

Druhý den ráno, právě když jsem se oblékal, někdo zaklepal na dveře. Byla to krásná dívka - Člověk a zářivě se usmívala.

"Mohu vstoupit, majore Mandello?"

"Samozřejmě", řekl jsem, hladě pohledem její postavu. Pak jsem odrhnul pokrývku, aby si mohla sednout vedle mne na postel.

"Mám pro vás návrh", začala bez okolků, zatím co jsem nemohl odtrhnout oči od jejích dokonale modelovaných nohou.

"Byla jsem pověřena", pokračovala, nevšímajících si mých obdivných pohledů, abych vás požadala o několik gramů vaší tělesné hmoty, a to ke klonování vaší osobnosti. To znamená, že budete vlastně žít věčně."

"Nač to?", řekl jsem překvapeně. "Podle toho, co jsem slyšel a četl v příručce, je váš klon Kahn naprosto dokonalý. Proč tedy chcete nějaké další doplňky?"

"Klon Kahn je naprosto dokonalý. Od něho máme vrozenou poctivost, úctu a lásku k bližnímu, odpor k násilí a mírnost. Ale jedno nám chybí, a sice agresivita. Tu jsme sice z lidských povah dokonale vymýtili, ale dnes víme, že to byla chyba. Zjistili jsme, že v hlubinách vesmíru existují bytosti stejně agresivní jako byli kdysi lidé a jsou náznaky, že nám od nich hrozí nebezpečí. Neumíme se bránit, a proto chceme vytvořit nový klon, v němž agresivita ..."

"Je mi to jasné", přerušil jsem ji hrubě. "Potřebujete, abych vás zásobil armádou barbarů, která by bránila vaše hranice. Nebo snad preventivně napadla ty potencionálně nebezpečné bytosti?"

"Vyjadřujete se mimořádně hrubě, majore!"

"Ale pravdivě. Víte co? Nic vám nedám. Když říkáte, že jste u vás agresivitu postupným šlechtěním potlačili, tak ze mne zase byla vymlácena."

"Posloužíte tím lidstvu. Není to blažený pocit?"

"Sloužil jsem lidstvu přes tisíc let a žádný blažený pocit z toho nemám. Naopak, když jsem se dozvěděl pravdu, byl jsem zhnusen. A kdo mi zaručí, že se ten pocit v budoucnu nebude opakovat? Navíc, když vidím v jakou protoplasmu se nyní lidstvo proměnilo, odpovídám ještě důrazněji - ne!"

Pak mne něco napadlo: "Co kdybyste to zkusila u některého jiného navrátilce?"

"Všech čtrnáct odmítlo. Vy jste byl naše poslední naděje." Otočila se a beze slova vyšla z pokoje.

Přestože jsme jejich žádost odmítli, Lidé se k nám chovali stejně přátelsky jako dříve. Možná, že pocit nevděku ani neznali. Dokonce pro nás vytvořili něco jako dokonalou hospodu s výčepem a dámskou obsluhou.

Seděl jsem s Charliem a naší lékařkou Dianou Alswerovou za výčepním pultem a popíjel dobře chlazené pivo, když se před námi objevil Muž-Člověk, tlačící před sebou vozík s nějakými spisy.

"Major Mandella, kapitán Moore a poručice dr. Alswerová?"

"Přítomni!", hlásil Charlie posměšně salutuje.

"Přivezl jsem vám z archivu vaše vojenské doklady", řekl Muž, podávaje nám obálky. Ta má byla alespoň třikrát tak objemná jako byly jejich, ale nakonec není divu. Byl jsem služebně daleko starší než oni.

Otevřel jsem obálku. Na aktech byl připíchnut lístek sežloutlý stářím, jehož písmo jsem naráz poznal. Byl datován před 250 lety.

Odvrátil jsem se, zasténal a z očí mi vyhrkly slzy.

"Williame, co se děje?"

"Charlie, Diano, prosím, nechte mne chvilku o samotě."

Utřel jsem si slzy a zavřel desky s akty. Proč jsem si toho lístku vůbec všiml? Když člověk je nucen začít nový život, má nechat staré vzpomínky spát, zejména, když se jedná o něco jako památku ze záhrobí. Pak jsem ale stiskl zuby, vzal lístek a začal číst:

21.X.2878.

Williame,

Žiji a ty možná též. Přijď! Poletím na planetu Prostřední prst v oblasti Mizzaru. Je to něco jako útočiště zbylých heterosexuálů. Vybrala jsem všechny své peníze a spolu s dalšími pěti, stejně smýšlejícími, jsme koupili vyřazený křižník, jehož stázové pole použijeme jako stroj času. Časovou relativitu budeme udržovat tak, abychom za každých deset objetivních let zestárli o jeden měsíc. Více dělat nemůžeme, tak si pospěš! Je mi jedno, bude-li ti třicet nebo devadesát. Nebudu-li moci být milenkou, budu ti ošetřovatelkou.

Marygay.

"Hej, barmane!"

"K službám."

"Slyšel jste někdy o planetě Prostřední prst někde v Mizzaru?"

"Jistě, pane. Prý je tam hezky. Samá zahrada. Někteří lidé ji považují za nudnou."

"O co vlastně jde?", divil se Charlie. "Jsi najednou celý jako vyměněn!"

Podal jsem mu lístek od Marygay a objednal u barmana novou rundu. Když jsme si připili, řekl jsem: "Celkem nic zvláštního. Jenom jsem se rozhodl kam odjedu. Nechcete jet se mnou?"

5. - Epilog

Oznámení ve společenské rubrice listu The New Voice, Paxton, Middle Finger 24-6-14/23143:

P a m ě t n í k m á s y n a .

Paní Marygay-Poter-Mandellové se v pátek narodil pěkný chlapec - 3,2 kg.

Paní Marygay, 28 let, je druhou nejstarší obyvatelkou naší planety, neboť se narodila v r. 2 077. Prodělala větší část Věčné války a na svého manžela Williama Mandella, který je o tři roky starší, čekala 261 let v mimoprostoru.

Při porodu dítěte, které zatím nemá jméno, pomáhala přítelkyně rodiny, dr. Diana Alswerová-Moorová.

Překlad a úprava - MM -